
सामाजिक शास्त्रे : अधिष्ठान अभ्यासक्रम (SOC101)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : इतिहास व राज्यशास्त्र

विभाग - १

घटक १ : इतिहास : स्वरूप व व्याप्ती

घटक २ : इतिहासलेखनाचे प्रकार

विभाग - २

घटक १ : राज्यशास्त्र : स्वरूप व व्याप्ती

घटक २ : भारतीय राजकीय व्यवस्था

पुस्तक २ : समाजशास्त्र व मानसशास्त्र

विभाग - १

घटक १ : समाजशास्त्र : स्वरूप व्याप्ती

घटक २ : सामाजिक प्रक्रिया व संरचना

विभाग - २

घटक १ : मानसशास्त्र : स्वरूप व व्याप्ती

घटक २ : मानसशास्त्राची कार्यक्षेत्रे व उपयोजन

घटक ३ : मानसशास्त्राच्या विविध अभ्यासपद्धतींची ओळख

पुस्तक ३ : अर्थशास्त्र व भूगोल

विभाग - १

घटक १ : उपभोग व उत्पादन

घटक २ : बाजार व विनिमय

घटक ३ : राष्ट्रीय उत्पन्नाचा प्रवाह

विभाग - २

घटक १ : प्राकृतिक भूगोल

घटक २ : भौगोलिक साधनसंपत्ती

घटक ३ : नकाशा व प्रक्षेपण

अध्ययन कौशल्यांचा अधिष्ठान अभ्यासक्रम (OPN 101)

अभ्यासक्रम

पुस्तक पहिले : वाचन आणि लेखन कौशल्ये

- घटक १ : वाचन : ओळख
- घटक २ : वाचनाचे प्रकार
- घटक ३ : वाचनवेगासहित आकलन
- घटक ४ : व्यक्तिभिन्नतेनुसार वाचन
- घटक ५ : लेखनकौशल्य : तोंडओळख
- घटक ६ : लेखनासाठी प्राथमिक कौशल्ये
- घटक ७ : लेखनसिद्धीची महत्वाची अंगे
- घटक ८ : स्वयं-अध्ययन व मूल्यांकनासाठी लेखन
- घटक ९ : सारांश, निबंध व पत्रलेखन कौशल्ये

पुस्तक दुसरे : श्रवण आणि संभाषण कौशल्ये

- घटक १ : श्रवणकौशल्यांची ओळख
- घटक २ : बोलण्याच्या कौशल्यांची ओळख
- घटक ३ : भाषेची रूपव्यवस्था
- घटक ४ : अभिव्यक्तीक्षम शब्दसंपत्तीचा विकास

- घटक ५ : बोलण्याचे विविध प्रसंग आणि शब्दांशिवाय संवाद

पुस्तक तिसरे : निरीक्षण कौशल्ये, ग्रंथालय व संदर्भ कौशल्ये आणि स्वयंनिर्देशित अध्ययन

- घटक १ : निरीक्षण कौशल्ये
- घटक २ : निरीक्षण व ज्ञानेंद्रिये
- घटक ३ : निरीक्षणातील प्रक्रिया
- घटक ४ : तुम्ही आणि ग्रंथालय
- घटक ५ : ग्रंथालयांचे विविध प्रकार
- घटक ६ : ग्रंथालयातून ग्रंथ कसा शोधावा
- घटक ७ : संदर्भग्रंथ
- घटक ८ : स्वयंनिर्देशित अध्ययन : मूलभूत संकल्पना
- घटक ९ : स्वयंनिर्देशित अध्ययनातील पायऱ्या

मराठी भाषेचा अधिष्ठान अभ्यासक्रम (MAR 102)

अभ्यासक्रम

- पुस्तक १ : भाषिक विनिमय : तत्त्व आणि व्यवहार
घटक १ : भाषा: सामाजिक अभिसरण आणि मराठीचा शब्दसंग्रह
घटक २ : विविध जीवनक्षेत्रांतील भाषेचे उपयोजन
घटक ३ : भाषेची निवेदनपरता: स्वरूप व प्रकार
घटक ४ : भाषेची नियमव्यवस्था आणि लेखनपद्धती
- पुस्तक २ : मराठीचा भाषिक वापर : कार्यपुस्तक
घटक १ : भाषा: सामाजिक अभिसरण आणि मराठीचा शब्दसंग्रह
घटक २ : विविध जीवनक्षेत्रांतील भाषेचे उपयोजन
घटक ३ : भाषेची निवेदनपरता: स्वरूप आणि प्रकार
घटक ४ : भाषा: व्याकरण व लेखनविषयक नियम
- पुस्तक ३ : भाषिक सर्जनशीलता : स्वरूप आणि प्रकार
घटक १ : सर्जनशीलता: अर्थ व स्वरूप
घटक २ : भाषिक सर्जनशीलता: विविध अंगे
घटक ३ : वैचारिक लेखन: संकल्पना आणि प्रकार
घटक ४ : ललित साहित्य: स्वरूप आणि प्रकार
- पुस्तक ४ : मराठी भाषेचा सर्जनशील वापर : कार्यपुस्तक
घटक १ : शब्दनिष्ठ सर्जनशीलता
घटक २ : विचार प्रतिपादनार्थ भाषेचा सर्जनशील वापर
घटक ३ : वाङ्मयीन अभिव्यक्तीसाठी भाषेचा सर्जनशील वापर

मानव्यविद्यांचा अधिष्ठान अभ्यासक्रम (HUM101)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : मानव्यविद्या व ललितकलांचा परिचय
घटक १ : मानव्यविद्या: स्वरूप व व्याप्ती
घटक २ : कलांचे वर्गीकरण
घटक ३ : साहित्य
घटक ४ : चित्रकला
घटक ५ : वास्तुकला

पुस्तक २ : प्रयोगाधिष्ठित व यंत्राधिष्ठित कला
घटक १ : संगीत
घटक २ : नृत्य
घटक ३ : नाट्य
घटक ४ : चित्रपट (यंत्राधिष्ठित कला)

मानव्यविद्यांचा अधिष्ठान अभ्यासक्रम : कार्यपुस्तक
घटक १ : मानव्यविद्या, ललितकला आणि साहित्य
घटक २ : चित्र, शिल्प आणि वास्तुकला
घटक ३ : संगीत आणि नृत्यकला
घटक ४ : नाट्य आणि चित्रपट

हिंदी व इंग्रजी भाषांचा अधिष्ठान अभ्यासक्रम (HEN101)

अभ्यासक्रम

१. हिंदी भाषा का परिचय और उसकी संरचना

इकाई १ (अ) : हिंदी : राष्ट्रभाषा, राजभाषा और संपर्कभाषा

इकाई १ (आ) : हिंदी की शब्दावली

इकाई १ (इ) : हिंदी की वाक्यरचना और प्रकार

इकाई २ : प्रयोजनमूलक हिंदी

इकाई ३ : अनुवाद

हिंदी भाषा का परिचय और उसकी संरचना : कार्यपुस्तक

2. Foundation Course in English

Unit 1 : Vocabulary and Usage

Unit 2 : Structures of Sentences and their Transformations

Unit 3 : Reading Comprehension

Unit 4 : Communication : Oral and Written

Unit 5 : Translation from English to Marathi and Vice versa

Glossary

Foundation Course in English : Work-Book

सामान्यज्ञान व सामाजिक जाणीव अधिष्ठान अभ्यासक्रम (GKN101)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : विज्ञान-तंत्रज्ञान, पर्यावरण आणि आरोग्य

घटक १ : संस्कृती, धर्म आणि विज्ञान

घटक २ : पर्यावरण आणि प्रदूषण

घटक ३ : शारीरिक आणि मानसिक आरोग्य

पुस्तक २ : विकास : संकल्पना आणि मार्ग

घटक १ : मानवी हक्क

घटक २ : सहकार

घटक ३ : उद्योजकता विकास

घटक ४ (अ) : ग्राहक - ग्राहक चळवळ

घटक ४ (आ) : ग्राहकांच्या समस्या: संकल्पना व कारणे

घटक ४ (इ) : ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६

पुस्तक ३ : संज्ञापन क्रांती आणि जैवतंत्रज्ञान

घटक १ : संज्ञापन क्रांतीचे स्वरूप

घटक २ : संज्ञापन क्रांतीतील टप्पे आणि विविध माध्यमांचे योगदान

घटक ३ : संज्ञापन क्रांतीचे परिणाम आणि भवितव्य

घटक ४ : जैवतंत्रज्ञान

भारतीय समाज (SOC 223)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : समाजव्यवस्था आणि कुटुंब, विवाह व नाती-गोती

घटक १ : क्षेत्र

घटक २ : वंशसमूह

घटक ३ : भाषा

घटक ४ : धर्म

घटक ५ : कुटुंब व कुटुंबाचे प्रकार

घटक ६ : विवाह व त्याचे प्रकार

घटक ७ : नातीगोती

घटक ८ : भारतातील नाती-गोती

पुस्तक २ : जाती व वर्ग आणि भारतीय आदिवासी

घटक १ : जाती : क्षेत्रीय विविधता व मूल

घटक २ : जाती सातत्य व बदल

घटक ३ : अनुसूचित जाती आणि इतर मागासवर्ग

घटक ४ : भारतातील वर्गश्रेणी

घटक ५ : सामाजिक रचना

घटक ६ : आदिवासींची सामाजिक संरचना

घटक ७ : आदिवासींचे धार्मिक जीवन

घटक ८ : आदिवासी व आधुनिकता

पुस्तक ३ : भारतीय खेडी आणि अर्थ व राजकारण

घटक १ : भारतीय खेड्यांचे स्वरूप व प्रकार

घटक २ : खेड्यांची सामाजिक व धार्मिक स्थिती

घटक ३ : खेडे आणि राजकीय नेतृत्व

घटक ४ : महाराष्ट्रातील खेडी

घटक ५ : ग्रामीण अर्थव्यवस्था

घटक ६ : शहरी अर्थव्यवस्था

सामाजिक परिवर्तन आणि सामाजिक चळवळी (SOC 222)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : सामाजिक परिवर्तन : प्रक्रिया व घटक

भाग १ : घटक १ : औद्योगिकीकरण

घटक २ : शहरीकरण

घटक ३ : आधुनिकीकरण

भाग २ : घटक १ : सामाजिक परिवर्तनाचे घटक

घटक २ : समाजव्यवस्थांची वैशिष्ट्ये

घटक ३ : भारतातील सामाजिक परिवर्तन

घटक ४ : विकसित व विकसनशील देशांतील परिवर्तन

पुस्तक २ : सामाजिक परिवर्तन : परिणाम व चळवळींचा स्थूल परिचय

भाग १ : घटक १ : ब्रिटिशपूर्व भारतातील गावगाडा

घटक २ : परिवर्तनाचे आर्थिक परिणाम

घटक ३ : परिवर्तनाचे कौटुंबिक परिणाम

घटक ४ : परिवर्तनाचे सामाजिक परिणाम

भाग २ : घटक १ : सामाजिक चळवळ म्हणजे काय?

घटक २ : ब्रिटिश भारतात आल्यावर झालेल्या चळवळींची माहिती, सुधारणावादी चळवळी, राजकीय चळवळी आणि धर्मसुधारणेचे प्रयत्न

घटक ३ : महात्मा गांधींची चळवळ आणि स्त्रिया, हरिजन व शेतकरी

पुस्तक ३ : सामाजिक चळवळी : अस्पृश्यता निवारण, दलित, शेतकरी व कामगार

भाग १ : घटक १ : अस्पृश्यता निवारण चळवळीची पूर्वपीठिका

घटक २ : डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची चळवळ

घटक ३ : स्वातंत्र्योत्तर काळातील दलितांच्या चळवळी

भाग २ : घटक १ : स्वातंत्र्यपूर्व काळातील शेतकरी चळवळी

घटक २ : स्वातंत्र्योत्तर काळातील शेतकरी चळवळी

घटक ३ : कामगार चळवळी

मी आणि माझे वर्तन (PSY 216)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : अवधान व संवेदन आणि अध्ययन

- घटक १ : अवधान म्हणजे काय? अवधानाची निर्धारके
- घटक २ : स्थिर अवधान, अवधान-विभाजन, विकर्षण, अवधान दोलन
- घटक ३ : संवेदन-स्वरूप, संवेदन-संघटनांची तत्त्वे
- घटक ४ : आधारभूमी व आकृती, भ्रम आणि विभ्रम
- घटक ५ : अध्ययन : स्वरूप व तत्त्वे
- घटक ६ : अध्ययनप्रकार
- घटक ७ : अध्ययनातून वर्तन-नियंत्रण
- घटक ८ : शिक्षा व पारितोषिके

पुस्तक २ : विचारप्रक्रिया आणि व्यक्तिभेद

- घटक ०१ : स्मृतीचे स्वरूप आणि संस्करण
- घटक ०२ : विस्मरणाची कारणे व सिद्धांत
- घटक ०३ : स्मृती : व्यावहारिक समस्या व सुधारणा
- घटक ०४ : विचार-प्रक्रिया
- घटक ०५ : भाषा-संवेदन आणि भाषेतील चिह्ने व प्रतीके
- घटक ०६ : समस्या-परिहार
- घटक ०७ : सर्जनशीलता
- घटक ०८ : व्यक्तिभेद : स्वरूप व कारणे
- घटक ०९ : बुद्धिमत्ता
- घटक १० : व्यक्तिमत्त्व

पुस्तक ३ : प्रेरणा व भावना

- घटक १ : प्रेरणेचे स्वरूप
- घटक २ : प्रेरणांचे वर्गीकरण
- घटक ३ : उच्च प्रेरणा
- घटक ४ : संघर्ष : स्वरूप आणि समायोजन
- घटक ५ : भावनांचे स्वरूप, संवेदन व प्रकटीकरण
- घटक ६ : भावना
- घटक ७ : भावनेचे जैविक अधिष्ठान : मेंदू स्वायत्त मज्जासंस्थेचा सहयोग
- घटक ८ : भावनिक आरोग्य व नियंत्रण

बालसंगोपन आणि बालविकास (PSY 217)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : गर्भावस्थेपासून शालापूर्व अवस्थेपर्यंत

- घटक १ : आपणांस पालक व्हायचे आहे का ?
- घटक २ : बाळाचा प्रसूतिपूर्व विकास व जन्म
- घटक ३ : नवजात बालक
- घटक ४ : वाढीस अनुकूल वातावरण-निर्मिती
- घटक ५ : रांगणारे बाळ
- घटक ६ : बाळाचे संगोपन
- घटक ७ : दुडदुडणारे शिशू
- घटक ८ : शिशूचे संगोपन
- घटक ९ : शारीरिक विकास
- घटक १० : भाषा कौशल्ये व त्यांचा विकास
- घटक ११ : बौद्धिक विकास
- घटक १२ : सामाजिक, भावनिक विकास

पुस्तक २ : विकासोपयोगी उपक्रम आणि शारीरिक, भाषिक व बौद्धिक विकास

- घटक १३ : उपक्रमांचे आयोजन
- घटक १४ : छोटी बाळे व शिशूंसाठी उपक्रम
- घटक १५ : शालापूर्व बालकांच्या विकासासाठी पोषक वातावरण निर्मिती
- घटक १६ : समन्वय-आतापर्यंतच्या स्वाध्यायांचा
- घटक १७ : शारीरिक वाढ व विकास
- घटक १८ : आहार व त्याचे नियोजन
- घटक १९ : मुलांचे आजार : शारीरिक दोष व त्यांवरील उपाय
- घटक २० : कारक विकास व कौशल्ये
- घटक २१ : भाषा विकास
- घटक २२ : भाषा : अभिव्यक्तीचे व संपर्काचे साधन
- घटक २३ : भाषाविकासातील काही समस्या

पुस्तक ३ : बौद्धिक, सामाजिक, भावनिक व नैतिक विकास

- घटक २४ : बुद्धिविकास व बुद्धिमापन
- घटक २५ : सामाजिक विकास
- घटक २६ : भावनिक विकास
- घटक २७ : नैतिक विकास
- घटक २८ : सर्वांगीण विकास व समाजातील उपलब्ध सोयी
- घटक २९ : स्वत्वाचा विकास
- घटक ३० : सर्वांगीण विकासात खेळाचे महत्त्व
- घटक ३१ : नागरिक घडवायचा आहे उद्याचा, पण पालक आहे आजचा

भारतीय राजकारणाची प्रक्रिया (POL 224)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : अंतर्गत व बाह्य पर्यावरण

- घटक १ : आपले खाजगी विश्व
- घटक २ : आपल्याला राजकीय व्यवहारात गुंतवणारे घटक, आपल्या गरजा, अभिलाषा व काही कळीचे प्रश्न
- घटक ३ : सार्वजनिक/राजकीय जीवनात उमटणारी आपल्या प्रश्नांची रूपे
- घटक ४ : आपल्या राजकीय सामाजिकीकरणाला चालना देणाऱ्या घटना/कृती/प्रसंग
- घटक ५ : आपली राजकीय संस्कृती
- घटक ६ : आपल्या घटनेतील मार्गदर्शक तत्त्वे
- घटक ७ : आपले आदर्श, उद्दिष्टे व संकल्प यांचा घटनेच्या सरनाम्यात झालेला आविष्कार
- घटक ८ : आपल्या घटनेतील अंतर्भूत विनाशव्यूह

पुस्तक २ : लोकशाहीची प्रक्रिया आणि राजकीय मानसिकता

- घटक १ : मताधिकार
- घटक २ : मूलभूत हक्क
- घटक ३ : नागरिक स्वातंत्र्याच्या संरक्षणासाठी आणि अन्याय निवारण्यासाठी तरतुदी
- घटक ४ : विभूतिप्रतिमा
- घटक ५ : प्रतीके
- घटक ६ : घटना
- घटक ७ : आपल्या राजकारणातील कळीचे शब्दप्रयोग
- घटक ८ : आपल्या पक्षपद्धतीची वैशिष्ट्ये
- घटक ९ : आपल्या दबावगटांचे राजकारण
- घटक १० : आपल्या संसदबाह्य राजकीय संघटनांचे राजकारण

पुस्तक ३ : राजकीय प्रक्रिया : संघराज्याची संस्थात्मक चौकट

- घटक १ : कार्यकारणी
- घटक २ : विधिमंडळ
- घटक ३ : न्यायमंडळ
- घटक ४ : राष्ट्रीय एकात्मता आणि लोकशाही विकेंद्रीकरण यांचा समन्वय
- घटक ५ : आपल्या राजकीय प्रक्रियेचे मूल्यमापन आणि भविष्याची आव्हाने

आपले हक्क आणि त्यांची परिपूर्ती (POL 225)

अभ्यासक्रम

- पुस्तक १ : मूलभूत हक्क, नागरिक स्वातंत्र्ये व रोजगारहक्क**
- घटक १ : मूलभूत हक्क व नागरिक स्वातंत्र्ये
 घटक २ : रोजगाराचा हक्क: स्वरूप व पार्श्वभूमी
 घटक ३ : भारतीय अर्थव्यवस्था आणि रोजगार हक्काची पूर्तता
 घटक ४ : रोजगार हमी योजनेची वाटचाल, नियम व अंमलबजावणी
 घटक ५ : रोहयो: शासकीय संरचना, वार्षिक नियोजन व अंमलबजावणीचा आढावा
 घटक ६ : ग्राम स्वराज्य, पंचायत राज आणि रोजगाराचा हक्क
 घटक ७ : रोजगार हक्क: कायदेशीर परिपूर्ती
 घटक ८ : रोहयो समारोप
- पुस्तक २ : आदिवासी, शेतमजूर आणि अल्प व अत्यल्प भूधारक: हक्क आणि परिपूर्ती**
- भाग - १**
- घटक १ : आदिवासी जमाती आणि त्यांची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी
 घटक २ : भारतीय राज्यघटना, स्वातंत्र्योत्तर कालखंड आणि आदिवासी
 घटक ३ : आदिवासी आणि जंगल जमीन
 घटक ४ : आदिवासी आणि विकास योजना
 घटक ५ : आदिवासी: वर्तमान स्थिती व आदिवासी प्रश्न
 घटक ६ : आदिवासींमधील जागृती, आकांक्षा व चळवळीच्या नव्या दिशा
- भाग - २**
- घटक १ : शेतमजूर वर्ग
 घटक २ : शेतमजूर: व्याख्या, संख्या आणि स्थिती
 घटक ३ : शेतमजुरांच्या संघटना व चळवळी
 घटक ४ : शेतमजुरांचे किमान वेतन
 घटक ५ : दारिद्र्य निर्मूलनाचे कार्यक्रम
 घटक ६ : भावी वाटचाल
 घटक ७ : भारतीय शेती आणि अल्प व अत्यल्पभूधारक
 घटक ८ : महसूल खाते आणि अल्प व अत्यल्पभूधारक
 घटक ९ : भूमिसंपादन कायदा १९४८ आणि भूधारकांच्या विस्थापनाची समस्या
 घटक १० : जमीन फेरवाटपाचे कायदे आणि अल्प व अत्यल्पभूधारक
 घटक ११ : अतिक्रमणे आणि अल्प व अत्यल्पभूधारक
 घटक १२ : वेठबिगरांची मुक्ती
- पुस्तक ३ : वनमजूर आणि बांधकाम मजूर: हक्क आणि परिपूर्ती**
- घटक १ : वनमजुरांचे हक्क: पार्श्वभूमी
 घटक २ : वननीती, वनविषयक कायदे आणि त्यांची अंमलबजावणी
 घटक ३ : वनमजूर, त्यांच्या कामाचे स्वरूप आणि त्यांची आर्थिक-सामाजिक परिस्थिती
 घटक ४ : वने आणि लोकांचे हक्क
 घटक ५ : वनाधारित लोक आणि त्यांची स्थिती - गती ऐतिहासिक आढावा
 घटक ६ : हक्कांची परिपूर्ती
 घटक ७ : बांधकाम व्यवसाय व बांधकाम मजूर
 घटक ८ : बांधकाम उद्योगाचे स्वरूप आणि बांधकाम मजुरांच्या समस्या
 घटक ९ : बांधकाम मजुरांचे संघटन आणि त्यांची आंदोलने
 घटक १० : कायद्यांनी पदरात टाकलेले हक्क व संरक्षण
 घटक ११ : बांधकाम मजुरांची परिस्थिती सुधारण्यासाठी काही उपाय

वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास (कथा-कादंबरी) (MAR 210)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : कथा : स्वरूप आणि रचना

घटक १ : कथा: स्वरूप आणि रचना

घटक २ : अंगणातील पोपट

घटक ३ : किडलेली माणसे

घटक ४ : राधी

घटक ५ : नागीण

घटक ६ : भूक

घटक ७ : कावळ्या-चिमणीची गोष्ट

पुस्तक २ : कादंबरी : स्वरूप आणि रचना

घटक १ : कादंबरी - कथानकविचार

घटक २ : कादंबरी - पात्रविचार

घटक ३ : कादंबरी - वातावरण

घटक ४ : कादंबरी - लेखकाचा दृष्टिकोन

घटक ५ : कादंबरी - निवेदनपद्धतीविचार

घटक ६ : कादंबरी - भाषाविचार

घटक ७ : समकालीन कादंबरी - विचार (नवकादंबरी, दलित कादंबरी आणि लोकप्रिय कादंबरी)

पुस्तक ३ : कादंबरी : आकलन आणि विश्लेषण

घटक १ : यमुना-पर्यटन - बाबा पदमनजी

घटक २ : पण लक्ष्यांत कोण घेतो? - ह. ना. आपटे

घटक ३ : ब्राह्मणकन्या - श्री. व्यं. केतकर

घटक ४ : गारंबीचा बापू - श्री. ना. पेडसे

घटक ५ : चक्र - जयवंत दळवी

घटक ६ : गोतावळा - आनंद यादव

घटक ७ : पानिपत - विश्वास पाटील

घटक ८ : नामुष्कीचे स्वगत - रंगनाथ पठारे

स्वातंत्र्योत्तर वाङ्मयीन प्रवाह (MAR 211)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : नवसाहित्य आणि नवसाहित्योत्तर साहित्य

- घटक १ : नवसाहित्य आणि नवसाहित्योत्तर साहित्य : पूर्वपीठिका
 घटक २ : नवसाहित्याची भूमिका, प्रेरणा व प्रवृत्ती
 घटक ३ : बदललेले जीवनसंदर्भ आणि नवे वाङ्मयीन प्रवाह : नवसाहित्याचे स्वरूप
 घटक ४ : नवसाहित्योत्तर साहित्य : प्रेरणा व प्रवृत्ती
 घटक ५ : नवसाहित्योत्तर साहित्याचे स्वरूप

पुस्तक २ : ग्रामीण, दलित व स्त्रीवादी साहित्य

- भाग १
 घटक १ : ग्रामीणता : संकल्पना, स्वरूप आणि व्याप्ती
 घटक २ : ग्रामीण साहित्य : स्वरूप आणि प्रेरणा
 घटक ३ : ग्रामीण साहित्य आणि दलित साहित्य
 घटक ४ : ग्रामीण साहित्याची भाषा
 भाग २
 घटक १ : दलित साहित्याची पार्श्वभूमी
 घटक २ : दलित साहित्याची संकल्पना
 घटक ३ : दलित साहित्याचे स्वरूप
 भाग ३
 घटक १ : स्त्रीमुक्ती चळवळ आणि स्त्रीवादी साहित्य
 घटक २ : स्त्रीवादी साहित्य : भूमिका आणि स्वरूप

पुस्तक ३ : स्वातंत्र्योत्तर काळातील निवडक वाङ्मय

- घटक १ : स्वातंत्र्योत्तर काळातील कविता
 घटक २ : स्वातंत्र्योत्तर काळातील कथा
 घटक ३ : स्वातंत्र्योत्तर काळातील आत्मचरित्र
 घटक ४ : स्वातंत्र्योत्तर काळातील रंगभूमी

श्रीनिवास घरोघरी

आधुनिक भारताचा इतिहास (HIS 220)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : ब्रिटिश साम्राज्यवाद आणि भारत	घटक ०७ : सायमन कमिशन ते संपूर्ण स्वातंत्र्याचा ठराव
घटक ०१ : ब्रिटिश साम्राज्यवादाची पार्श्वभूमी	घटक ०८ : तरुण नेतृत्वाचा उदय व समाजवाद
घटक ०२ : ब्रिटिशांचे आर्थिक शोषणाचे धोरण	घटक ०९ : सविनय कायदेभंगाचे पर्व
घटक ०३ : भारताचा औद्योगिक न्हास	घटक १० : प्रांतिक स्वायत्तता ते वैयक्तिक सत्याग्रहाचे आंदोलन
घटक ०४ : शेतीचे व्यापारीकरण	घटक ११ : स्वातंत्र्याकडे वाटचाल
घटक ०५ : ग्रामव्यवस्थेचा न्हास व नागरीकरण	घटक १२ : पाकिस्तानची निर्मिती
घटक ०६ : भारतीय भांडवलदारीचा उदय	पुस्तक ३ : ब्रिटिश प्रशासनाचा इतिहास आणि घटनात्मक विकास : १८५८-१९५०
घटक ०७ : शेतकरी-कामगारांच्या चळवळी	घटक ०१ : लष्करी प्रशासनातील बदल
घटक ०८ : वैचारिक जागृती	घटक ०२ : न्यायालयीन प्रशासन
घटक ०९ : आर्थिक राष्ट्रवादाचा उदय	घटक ०३ : ब्रिटिशांचे केंद्रीय प्रशासन
घटक १० : समाजसुधारणा व राष्ट्रवाद	घटक ०४ : ब्रिटिशांचे प्रांतिक प्रशासन
घटक ११ : राष्ट्रवादी संस्था	घटक ०५ : राणीचा जाहीरनामा व १८५८ चा कायदा
घटक १२ : भारतीय राष्ट्रीय सभेची स्थापना	घटक ०६ : केंद्रीय कार्यकारी मंडळाचा विकास
पुस्तक २ : राष्ट्रीय चळवळ : १८८५-१९४७	घटक ०७ : मोर्ले-मिटो सुधारणा
घटक ०१ : नेमस्त आणि जहाल	घटक ०८ : मॉंटफोर्ड सुधारणा कायदा
घटक ०२ : मुस्लिम लीग व राष्ट्रीय सभा	घटक ०९ : नेहरू अहवाल व गोलमेज परिषद
घटक ०३ : होमरूल चळवळ	घटक १० : १९३५चा कायदा
घटक ०४ : सशस्त्र क्रांतिकारकांची चळवळ	घटक ११ : स्वातंत्र्यप्राप्तीसाठी घटनात्मक हालचाली (१९३९ ते १९४७)
घटक ०५ : महात्मा गांधींचा प्रवेश व असहकार आंदोलन	घटक १२ : घटना समिती व राज्यघटनेची निर्मिती
घटक ०६ : इंग्रजांची दडपशाही व असहकार आंदोलन	

आधुनिक जगाचा इतिहास

अभ्यासक्रम

- पुस्तक १ : क्रांतिपूर्व : अमेरिकन, फ्रेंच आणि रशियन राज्यक्रांती**
- घटक ०१ : १८ व्या शतकातील वसाहतवादाचा अर्थ
- घटक ०२ : वसाहतवादाची उदयप्रक्रिया : व्यापारी क्रांती, वाणिज्य तत्त्वज्ञान व वसाहतवाद
- घटक ०३ : इंग्लंडचे अमेरिकेतील आर्थिक धोरण
- घटक ०४ : अमेरिकन राज्यक्रांती
- घटक ०५ : फ्रेंच क्रांतीची कारणे
- घटक ०६ : क्रांतीचा उद्रेक
- घटक ०७ : क्रांतीपूर्वीचा रशिया
- घटक ०८ : क्रांतिकारी विचारांची वाटचाल
- घटक ०९ : क्रांतिकाळातील घटना
- घटक १० : सोविएत संघाची स्थापना
- पुस्तक २ : औद्योगिक क्रांती, युरोपीय राष्ट्रवाद आणि साम्राज्यवाद**
- घटक ०१ : भांडवलशाही : स्वरूप व उदय
- घटक ०२ : औद्योगिक क्रांती : इंग्लंडमधील प्रारंभ
- घटक ०३ : विज्ञान विस्तार, औद्योगिक क्रांती व नवी ऊर्जा साधने
- घटक ०४ : एकोणिसाव्या शतकातील राष्ट्रवादाची वाटचाल, इटली व जर्मनी
- घटक ०५ : वसाहतवाद व साम्राज्यवाद ह्यांचे स्वरूप, विस्तार, कारणे व परिणाम
- घटक ०६ : युरोपीय राष्ट्रांचा आफ्रिका खंडातील विस्तार व त्याचे परिणाम
- घटक ०७ : युरोपीय राष्ट्रांचा आशिया खंडातील विस्तार व त्याचे परिणाम
- घटक ०८ : औद्योगिक क्रांतीचे युरोपवर परिणाम
- घटक ०९ : औद्योगिक काळातील समाजवादी आणि साम्यवादी तत्त्वज्ञानाचा उदय व चळवळी
- घटक १० : पहिले जागतिक युद्ध - कारणे व परिणाम : संक्षिप्त आढावा
- पुस्तक ३ : आशिया खंडातील राष्ट्रवाद : चीन आणि जपान**
- घटक ०१ : पाश्चिमात्यांच्या आगमनापूर्वीचा चीन
- घटक ०२ : चीन : युरोपीय व्यापारवादाचे स्वरूप व वाटचाल
- घटक ०३ : तायपिंग उठाव : कारणे व परिणाम
- घटक ०४ : नवजगृती, सुधारणा व सन्-यत्-सेनचा उदय
- घटक ०५ : १९११ ची क्रांती आणि पहिले महायुद्ध
- घटक ०६ : राष्ट्रीय सरकारची स्थापना व डॉ. सन्-यत्-सेन यांचे कार्य
- घटक ०७ : पाश्चिमात्यांच्या आगमनापूर्वीचा जपान-समाज व संस्कृती
- घटक ०८ : तोकुगावा शोगूनशाहीचे स्वरूप व त्याविरुद्ध उठाव
- घटक ०९ : मेईजी राज्यक्रांती आणि तिचे राजकीय व सामाजिक परिणाम
- घटक १० : आधुनिक जपानचा उदय-घटनात्मक व आर्थिक
- घटक ११ : जपानचा विस्तारवाद (१८७३ ते १९१९)
- घटक १२ : जपानमधील लोकशाहीचा उदय व न्हास

अभ्यासक्रम

- पुस्तक १ : अर्थशास्त्राचा अभ्यासविषय आणि अर्थव्यवस्था**
- घटक १ : मूलभूत आर्थिक समस्या
- घटक २ : आर्थिक विश्लेषणाच्या पद्धती
- घटक ३ : भांडवलदारी अर्थव्यवस्था आणि उत्पन्नातील विषमता
- घटक ४ : भांडवलदारी अर्थव्यवस्थेतील बाजारयंत्रणा आणि खुल्या बाजार अर्थव्यवस्थेच्या समर्थनार्थ विविध मुद्दे व सद्यःस्थिती
- घटक ५ : बाजार अर्थव्यवस्थेत सरकारच्या हस्तक्षेपार्थ विविध मुद्दे
- घटक ६ : अंशलक्ष्यी आर्थिक धोरणाची साधने
- घटक ७ : समाजवादी अर्थव्यवस्था
- पुस्तक २ : मागणी, पुरवठा व बाजार**
- घटक १ : मागणीचा नियम व मागणीतील स्थित्यंतर
- घटक २ : मागणीची लवचीकता
- घटक ३ : उत्पादन संस्था आणि उत्पादनासंबंधी नियम
- घटक ४ : उत्पादन खर्च व उत्पादन संस्थेची प्राप्ती
- घटक ५ : पूर्ण स्पर्धेचा बाजार
- घटक ६ : उद्योगसंस्थेचा समतोल
- घटक ७ : बाजाराचा समतोल
- घटक ८ : पूर्ण स्पर्धेचा आर्थिक धोरणासाठी ध्वनितार्थ
- पुस्तक ३ : मक्तेदारी बाजार आणि विभाजन**
- घटक १ : मक्तेदारीची संकल्पना
- घटक २ : मक्तेदारीत किंमत ठरण्याची प्रक्रिया
- घटक ३ : मक्तेदारी सत्तेचे स्वरूप व व्याप्ती
- घटक ४ : स्पर्धा व मक्तेदारी
- घटक ५ : उत्पादन घटकांची मागणी व पुरवठा
- घटक ६ : सीमांत उत्पादकता सिद्धांत
- घटक ७ : उत्पादन घटकांची किंमतनिश्चिती

ज्ञानगंगा घरोघरी

समग्रलक्ष्यी अर्थशास्त्र (ECO 219)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : समग्रलक्ष्यी अर्थशास्त्र आणि राष्ट्रीय उत्पन्न

- घटक १ : समग्रलक्ष्यी अर्थशास्त्राचा अर्थ
- घटक २ : मूलभूत संकल्पना
- घटक ३ : राष्ट्रीय उत्पन्न
- घटक ४ : राष्ट्रीय उत्पन्नाची मोजणी
- घटक ५ : रोजगार आणि बेरोजगारी
- घटक ६ : रोजगार आणि उत्पन्नपातळी
- घटक ७ : से यांचा सिद्धांत
- घटक ८ : समतोल आणि पूर्ण रोजगार समतोल

पुस्तक २ : केन्सप्रणीत सिद्धान्त

- घटक १ : समग्र मागणी व पुरवठा
- घटक २ : समग्र उपभोग खर्चाची निश्चिती
- घटक ३ : उपभोगप्रवृत्ती व गुणक सिद्धांत
- घटक ४ : प्रवेग तत्त्व
- घटक ५ : गुंतवणूक: संकल्पना व विश्लेषण
- घटक ६ : भांडवलालाची सीमांत कार्यक्षमता
- घटक ७ : व्याजदर निश्चिती
- घटक ८ : गुंतवणूक पातळी

पुस्तक ३ : पैसा, पैशाचे मूल्य आणि बँकप्रणाली

- घटक १ : पैसा: व्याख्या आणि कार्ये
- घटक २ : पैसा व वित्तीय मत्ता
- घटक ३ : नाणेबाजार आणि भांडवलबाजार
- घटक ४ : किंमत निर्देशांक
- घटक ५ : फिशरचा सिद्धांत
- घटक ६ : केंब्रिज दृष्टिकोन
- घटक ७ : आधुनिक सिद्धांत
- घटक ८ : बँक : व्याख्या, प्रकार व कार्ये
- घटक ९ : पतपैसा: निर्मिती व मर्यादा
- घटक १०: रोखता व लाभप्रदता
- घटक ११: मध्यवर्ती बँकेची कार्ये
- घटक १२: पतचलन नियंत्रणाची साधने

HOW TO READ A SHORT STORY

Course Contents

<i>Book No.</i>	<i>Part No.</i>	<i>Unit No.</i>	<i>Name of the Story</i>	<i>Thrust Area</i>
1	I	0	Prefatory	General Introduction to the Course
		1	The Last Leaf : O. Henry	Concepts
		2	The Necklace : Guy De Maupassant	Action
	II	3	The Home-Coming : Tagore	Characterisation
		4	The Open Window : Saki	Revision and Extended Discussion
			Glossary	
2	I	5	The Death of a Clerk : Chekhov	Setting
		6	Twenty Six Men and a Girl : Gorky	Values
	II	7	The Luncheon : Maugham	Style, Language
		8	Hills Like White Elephants : Ernest Hemingway	Symbol, Narrative mode, extended discussion
			Glossary	
3	I	9	The Rocking-Horse Winner : D. H. Lawrence	Tone, Mood, Theme, Extended and discussion
		10	The Life of Ma Parker : Katherine Mansfield	Stream of conscisouness, Conflict
	II	11	How Much Land Does a Man Need ? : Leo Tolstoy	Theme, morals
		12	The Shroud (Kafan) : Premchand	Attitudes
	III	13	Revision - 1	Review/Recapitulation
		14	Revision - 2	

Yashwantrao
Chavan
Maharashtra
Open University

ENG 215

**How to Read
a Novel**

How to Read a Novel

Authors : Mr. Pramod Y. Kulkarni, Dr. Aniket Jaware, Mr. Anil Pathak,
Dr. Ramesh Dnyate, Dr. Vilas G. Salunke, Prof. V. H. Kshirsagar

---

Part I : The Novel as a Form of Literature

Unit 1 : How to use this Course	3
Unit 2 : What is a Novel?	6
Unit 3 : A Brief History of the Novel	8
Unit 4 : Reading a Novel	15
Unit 5 : Elements of the Novel	18
Unit 6 : Interpretations of the Form	32

Part II : The Guide

Unit 1 : R.K. Narayan and Indian Writing in English	38
Unit 2 : Setting	40
Unit 3 : Characters	45
Unit 4 : Plot	52
Unit 5 : Theme	56
Unit 6 : Narrative Technique	61
Unit 7 : Overview	65

Part III : The Old Man and the Sea

Unit 1 : Introduction	74
Unit 2 : Theme	75
Unit 3 : Narrative Technique	83
Unit 4 : Characters	89
Unit 5 : The Plot	94
Unit 6 : Setting	97

हिंदी कथनपरक साहित्य (HIN 212)

अभ्यासक्रम

किताब १ : कथनमीमांसा और कहानी

- इकाई 01 : कथनपरक साहित्य
- इकाई 02 : कहानी का स्वरूप
- इकाई 03 : सामाजिक कहानी : कफ़न- प्रेमचंद
- इकाई 04 : ऐतिहासिक कहानी : ममता- जयशंकर प्रसाद
- इकाई 05 : मनोवैज्ञानिक कहानी : पढ़ाई - जैनेंद्रकुमार
- इकाई 06 : आँचलिक कहानी : पंचलाइट - फणीश्वरनाथ 'रेणु'
- इकाई 07 : व्यंग्यात्मक कहानी : भोलाराम का जीव - हरिशंकर परसाई
- इकाई 08 : मनोवैज्ञानिक कहानी : यही सच है - मन्नू भंडारी

किताब २ : उपन्यास विमर्श

- इकाई 01 : उपन्यास का विश्लेषण
- इकाई 02 : हिंदी उपन्यास साहित्य का परिचय
- इकाई 03 : सामाजिक उपन्यास : गोदान
- इकाई 04 : ऐतिहासिक उपन्यास - दिव्या
- इकाई 05 : आंचलिक उपन्यास : मैला आंचल
- इकाई 06 : नारी मुक्ति का उपन्यास : रुकोगी नहीं राधिका !

किताब ३ : नाटक : स्वरूप और विश्लेषण

- इकाई 01 : नाटक का स्वरूप और रचना
- इकाई 02 : नाटक के प्रकार
- इकाई 03 : हिंदी नाटक साहित्य का परिचय
- इकाई 04 : 'फंदी' नाटक का विश्लेषण
- इकाई 05 : 'कोर्ट मार्शल' नाटक का विश्लेषण
- इकाई 06 : एकांकी : स्वरूप और रचना तंत्र
- इकाई 07 : एकांकी के प्रकार
- इकाई 08 : हिंदी एकांकी का परिचय
- इकाई 09 : 'औरंगजेब की आखिरी रात' एकांकी का विश्लेषण
- इकाई 10 : 'रीढ़ की हड्डी' एकांकी का विश्लेषण

हिंदी कथेतर साहित्य (HIN 213)

अभ्यासक्रम

किताब १ : जीवनीपरक साहित्य

- इकाई 01 : कथेतर साहित्य
- इकाई 02 : जीवनीपरक साहित्य : आत्मकथा
- इकाई 03 : आत्मकथा के अंश
- इकाई 04 : जीवनीपरक साहित्य : जीवनी
- इकाई 05 : जीवनी के अंश
- इकाई 06 : जीवनीपरक साहित्य : पत्र साहित्य
- इकाई 07 : पत्र साहित्य
- इकाई 08 : जीवनीपरक साहित्य : डायरी
- इकाई 09 : डायरी के अंश

किताब २ : वर्णनपरक साहित्य

- इकाई 01 : रेखाचित्र
- इकाई 02 : संस्मरण
- इकाई 03 : रिपोर्टाज
- इकाई 04 : यात्रावर्णन

किताब ३ : निबंध

- इकाई 01 : चिंतनपरक साहित्य
- इकाई 02 : विचारात्मक निबंध - विश्वास
- इकाई 03 : विचारात्मक निबंध - क्रोध
- इकाई 04 : विचारात्मक निबंध - मेरी जन्मभूमि
- इकाई 05 : विचारात्मक निबंध - साहित्य में आत्माभिव्यक्ति
- इकाई 06 : भावात्मक निबंध - गेहूँ बनाम गुलाब
- इकाई 07 : ललित निबंध - रूपहला धुआँ
- इकाई 08 : ललित निबंध - सुनो देवता
- इकाई 09 : ललित निबंध - आकाशप्रिया और मेघकाव्य
- इकाई 10 : व्यंग्यात्मक निबंध - कहावतों का चक्कर
- इकाई 11 : हास्यव्यंग्यात्मक निबंध - द्वंद्व युद्ध
- इकाई 12 : हास्यव्यंग्यात्मक निबंध - अस्पताल लोक
- इकाई 13 : व्यंग्यात्मक निबंध - भगवानने कहा था

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

EVS 201

पर्यावरण अभ्यास

पर्यावरण अभ्यास

लेखक : प्रा. सचिन पेंडसे, प्रा. वाल्मिक अहिराव, प्रा. नीता साने, प्रा. अविनाश आपटे,
डॉ. नारायण चौधरी, प्रा. व्यंकट कांबळे, अतुल देऊळगावकर

घटक १	: पर्यावरण संकल्पना	०१
घटक २	: पर्यावरण व समाज परस्परसंबंध	१६
घटक ३	: संरक्षण, संवर्धन, निसर्ग व पर्यावरण	२४
घटक ४	: नागरीकरण व औद्योगिकीकरण	३०
घटक ५	: जलव्यवस्थापन	४५
घटक ६	: जंगले व वने	५८
घटक ७	: शेती	७०
घटक ८	: पर्यावरणविषयक चळवळी	८०
घटक ९	: जागतिक पर्यावरण संरक्षण	९८
घटक १०	: वातावरणातील फेरबदल	११०
घटक ११	: जैविक विविधता	११७

भारताचा आर्थिक विकास (ECO 275)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : भारतीय अर्थव्यवस्था आणि भारताची लोकसंख्या

- घटक १ : भारत एक मिश्र अर्थव्यवस्था
 घटक २ : आर्थिक विकासाचे निर्धारक घटक
 घटक ३ : आर्थिक विकास आणि सरकारी धोरण : परस्परसंबंध
 घटक ४ : भारतीय पंचवार्षिक योजना
 घटक ५ : प्रचलित आर्थिक समस्या
 घटक ६ : भारतातील लोकसंख्येची सद्यःस्थिती
 घटक ७ : भारतातील वाढत्या लोकसंख्येची समस्या
 घटक ८ : भारताचे लोकसंख्याविषयक धोरण
 घटक ९ : मानवी साधनसंपत्तीचा विकास

क २ : भारतातील शेती व उद्योग

- घटक ०१ : आर्थिक विकासात शेतीचे स्थान
 घटक ०२ : शेतीतील अल्प उत्पादकता
 घटक ०३ : शेतीविषयक धोरण : भाग - १
 घटक ०४ : शेतीविषयक धोरण : भाग - २
 घटक ०५ : शेतमजूर व ग्रामीण बेकारी

घटक ०६ : शेती वित्तपुरवठ्याचे स्रोत : भाग - १

घटक ०७ : शेती वित्तपुरवठ्याचे स्रोत : भाग - २

घटक ०८ : शेतमालाचे विपणन

घटक ०९ : शेतमालाच्या किमती

घटक १० : भारताचे औद्योगिक धोरण

घटक ११ : भारतातील सार्वजनिक क्षेत्र

घटक १२ : भारतातील परकीय भांडवल

घटक १३ : भारतातील लघुउद्योग : विकास व समस्या

पुस्तक ३ : भारतीय कामगार, आर्थिक धोरणे आणि नियोजनाचे मूल्यमापन

- घटक ०१ : भारतीय श्रमबाजार
 घटक ०२ : भारतातील संघटित कामगार : भाग - १
 घटक ०३ : भारतातील संघटित कामगार : भाग - २
 घटक ०४ : भारतातील असंघटित कामगार
 घटक ०५ : भारतातील महिला आणि बाल कामगार
 घटक ०६ : मुद्राविषयक धोरण
 घटक ०७ : वित्तीय धोरण
 घटक ०८ : व्यापारविषयक धोरण
 घटक ०९ : राष्ट्रीय उत्पन्नातील बदल
 घटक १० : संरचनात्मक बदल / विकास

ज्ञानगंगा घरोघरी

सार्वजनिक वित्तव्यवहार (ECO 276)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : सार्वजनिक उत्पन्न

घटक १ : विषय-प्रवेश

घटक २ : सार्वजनिक उत्पन्न

पुस्तक २ : सार्वजनिक खर्च

घटक १ : सार्वजनिक खर्च

घटक २ : सार्वजनिक कर्ज

पुस्तक ३ : राजकोषीय व्यवस्था व अर्थसंकल्पीय धोरण

घटक १ : एकावयी (Unitary) राज्यव्यवहार

घटक २ : संघीय राजकोषीय व्यवस्था

घटक ३ : स्थानिक राजकोषीय व्यवस्था

घटक ४ : युद्ध परिस्थितीतील राजकोषीय व्यवस्था

घटक ५ : अर्थसंकल्पाचे प्रकार

घटक ६ : तुटीच्या संकल्पना

घटक ७ : तुटीच्या अर्थभरण्याचे परिणाम

घटक ८ : अर्थसंकल्पीय धोरण

ज्ञानगंगा घरोघरी

आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्र (ECO 277)

अभ्यासक्रम

पुस्तक पहिले : आंतरराष्ट्रीय व्यापार सिद्धान्त

- घटक १ : आंतरराष्ट्रीय व देशांतर्गत व्यापार : आवश्यकता आणि महत्त्व
- घटक २ : अँडम स्मिथ यांचे आंतरराष्ट्रीय व्यापारविषयक विचार
- घटक ३ : डेव्हिड रिकार्डो यांचा आंतरराष्ट्रीय व्यापारविषयक तौलानिक लाभ सिद्धान्त
- घटक ४ : जे. एस. मिल यांचे अन्योन्य मागणीचे तत्त्व
- घटक ५ : आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे मागणी - पुरवठा विश्लेषण
- घटक ६ : हेक्सचर - ओहलिनचे प्रमेय
- घटक ७ : लिऑन्टिफ विरोधाभास
- घटक ८ : व्यापारशर्ती : अर्थ व विविध संकल्पना
- घटक ९ : आंतरराष्ट्रीय ताळेबंदाची रचना

पुस्तक दुसरे : आंतरराष्ट्रीय व्यापारविषयक धोरण

- घटक १ : मुक्त व्यापार व संरक्षित व्यापारासंबंधीचे युक्तिवाद
- घटक २ : संरक्षित व्यापाराची साधने
- घटक ३ : व्यापार गट
- घटक ४ : जकात व व्यापारासंबंधीचा सर्वसाधारण करार आणि जागतिक व्यापार संघटना
- घटक ५ : विदेशी विनिमयदराचे धोरण

पुस्तक तिसरे : आंतरराष्ट्रीय वित्त व व्यापारविषयक संस्था

- घटक १ : आंतरराष्ट्रीय आर्थिक सहकार्याची संकल्पना
- घटक २ : आंतरराष्ट्रीय चलनव्यवस्था, ऐतिहासिक कार्य व कार्यपद्धती
- घटक ३ : आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी संघटना : उद्देश
- घटक ४ : आंतरराष्ट्रीय रोखतेची समस्या
- घटक ५ : जागतिक बँक, आंतरराष्ट्रीय विकास संघटना व आंतरराष्ट्रीय वित्तीय महामंडळ
- घटक ६ : जागतिक व्यापार संघटना
- घटक ७ : अन्न व कृषी संघटना

ज्ञानगंगा घरघरी

कृषी, उद्योग व सेवा क्षेत्राचे आर्थिक सिद्धान्त (ECO 278)

अभ्यासक्रम

- पुस्तक १ :** कृषी क्षेत्राचे आर्थिक सिद्धान्त
- घटक १ : शेतीची उत्पादकता
  - घटक २ : धारणक्षेत्राचे आकारमान व शेतीची उत्पादकता
  - घटक ३ : जलसिंचन आणि ऊर्जा
  - घटक ४ : पर्याप्त आदान समूह आणि शेतीची उत्पादक कार्यक्षमता
  - घटक ५ : शेतमालाचे विपणन
  - घटक ६ : शेती-वित्तपुरवठ्याचे सिद्धांतन
  - घटक ७ : शेतमाल किंमत निर्धारण
  - घटक ८ : शेती व्यवसायातील निर्णय प्रक्रिया
- पुस्तक २ :** उद्योग क्षेत्राचे आर्थिक सिद्धान्त
- घटक १ : औद्योगिकीकरण
  - घटक २ : उद्योगसंस्थेचे सिद्धान्त
  - घटक ३ : उद्योगांच्या स्थाननिश्चितीचे सिद्धान्त
  - घटक ४ : सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रम
  - घटक ५ : श्रमप्रधान विरुद्ध भांडवलप्रधान उत्पादन तंत्र
  - घटक ६ : औद्योगिक वित्तपुरवठा
  - घटक ७ : उद्योगांसाठी पायाभूत सुविधा
  - घटक ८ : उद्योगांचे आजारपण
- पुस्तक ३ :** सेवा क्षेत्राचे आर्थिक सिद्धान्त
- घटक १ : सेवा क्षेत्र : अर्थ, व्याप्ती व महत्त्व
  - घटक २ : सेवांची मागणी, पुरवठा आणि किंमत निर्धारण
  - घटक ३ : आर्थिक सेवा
  - घटक ४ : सामाजिक सेवा
  - घटक ५ : शासन व स्वयंसेवी संस्थांचे लोकोपयोगी सेवांतील योगदान

ग्राहक संरक्षण (ECO 279)

अभ्यासक्रम

- पुस्तक पहिले :** ग्राहक : संकल्पना व चळवळ
- घटक १ : ग्राहक : संकल्पना व अर्थ
 घटक २ : ग्राहकांची कर्तव्ये व अधिकार
 घटक ३ : ग्राहक चळवळ : स्वरूप व कार्यपद्धती
 घटक ४ : स्वयंसेवी ग्राहक चळवळीची कार्यपद्धती व कार्य
- पुस्तक दुसरे :** ग्राहकांच्या समस्या व निराकरण
- घटक १ : ग्राहकांच्या समस्या : संकल्पना व कारणे
 घटक २ : ग्राहकांच्या समस्यांचे स्वरूप
 घटक ३ : ग्राहकांच्या समस्यांचे निराकरण
 घटक ४ : स्वयंसेवी ग्राहक संघटना व तक्रार निराकरण
 घटक ५ : कायदेशीर कारवाईद्वारे तक्रार निराकरण
 घटक ६ : ग्रामीण भागातील ग्राहकांच्या समस्यांचे निराकरण
 घटक ७ : शहरी भागातील ग्राहकांच्या समस्यांचे निराकरण
 घटक ८ : वस्तुबद्दलच्या समस्या
 घटक ९ : सेवांबद्दलच्या समस्या
- पुस्तक तिसरे :** ग्राहकांचे अर्थशास्त्र व खरेदीशास्त्र
- घटक १ : अर्थशास्त्र : व्याख्या व स्वरूप
 घटक २ : बाजारपेठ व ग्राहक
 घटक ३ : कौटुंबिक अंदाजपत्रक
 घटक ४ : सार्वजनिक आयव्यय व ग्राहक
 घटक ५ : ग्राहकांचे खरेदी धोरण
 घटक ६ : खरेदी करताना विचारात घ्यावयाचे घटक
 घटक ७ : किंमत धोरण
 घटक ८ : विपणन
 घटक ९ : जाहिरात, प्रसिद्धी व ग्राहक

ज्ञान संशोधन संस्थेचे

ग्रामीण विकास (ECO 309)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : ग्रामीण भारताच्या समस्या (सर्वसाधारण समस्या व विशेष गटांच्या समस्या)

- घटक १ : दारिद्र्य व विषमता
- घटक २ : शोषण
- घटक ३ : बेरोजगारी
- घटक ४ : निरक्षरता व अनारोग्य
- घटक ५ : विशेष गटांच्या समस्या
- घटक ६ : अनुसूचित जाती
- घटक ७ : अनुसूचित जमाती
- घटक ८ : ग्रामीण स्त्रिया व मुले
- घटक ९ : भूमिहीन मजूर, अल्पभूधारक आणि अत्यल्प भूधारकांच्या समस्या

पुस्तक २ : ग्रामीण सरकारी संघटन आणि विकासासंबंधी सरकारी दृष्टिकोन

- घटक १ : महसूल व्यवस्था
- घटक २ : पंचायत राज
- घटक ३ : विकेंद्रित नियोजन : जिल्हा नियोजन, गट नियोजन आणि ग्राम नियोजन
- घटक ४ : ग्रामीण विकास : उद्दिष्टे व शासकीय दृष्टिकोन
- घटक ५ : क्षेत्रीय विकास कार्यक्रम
- घटक ६ : लक्ष्यगट अभिमुख कार्यक्रम
- घटक ७ : रोजगाराभिमुख दृष्टिकोन

पुस्तक ३ : ग्रामीण विकासासंबंधी बिनसरकारी, सेवाभावी संस्थांचा दृष्टिकोन

- घटक १ : सहकारी संस्था
- घटक २ : सेवाभावी संस्था
- घटक ३ : सरकारी संस्था व बिनसरकारी संघटना यांतील समन्वय
- घटक ४ : ग्रामीण विकासातील सेवाभावी संस्थांची भूमिका
- घटक ५ : ग्रामीण भागातील शेती व उद्योग विकास : सेवाभावी संस्थांची भूमिका
- घटक ६ : ग्रामीण शोषितांच्या सामूहिक चळवळी

Indian Writing in English (ENG 255)

Syllabus

Book One : Non-Fictional Prose

- Unit 1: Individual and Universe
- Unit 2: The Secret of Work
- Unit 3: Home Rule
- Unit 4: Non-Violence and Non-Alignment
- Unit 5: In England as a Student
- Unit 6: Going to School with Prisoners
- Unit 7: India and Russia
- Unit 8: Vinoba's Gramdan Toofan

- Unit 10 : A River
- Unit 11 : Obituary
- Unit 12 : Has My Time Come ?
- Unit 13 : The Felling of the Banyan Tree
- Unit 14 : Nargol
- Unit 15 : Home Coming (Section 3 & 4)
- Unit 16 : Continuities
- Unit 17 : An Old Woman
- Unit 18 : The Blue Horse
- Unit 19 : Steps in the Dark
- Unit 20 : A Kind of Happiness

Book Two : Indian Poetry in English

- Unit 01 : Indian Poetry in English
- Unit 02 : How to Read a Poem
- Unit 03 : Krishnakali
- Unit 04 : Dirge
- Unit 05 : Let us Look Squarely
- Unit 06 : Background Casually
- Unit 07 : The Professor
- Unit 08 : A Hot Noon in Malabar
- Unit 09 : The Sunshine Cat

Book Three : Fictional Prose

- Unit 1: Karma
- Unit 2: Eight Rupees
- Unit 3: The Sparrows
- Unit 4: The Childless One
- Unit 5: The Trust Property
- Unit 6: Kanthapura

ज्ञानगंगा घरोघरी

Understanding Drama (ENG 256)

Syllabus

Book One : Drama : Theory and History

- Unit 1: Drama : Definition and Elements
- Unit 2: Theatre : Definition and Elements
- Unit 3: Kinds of Drama : Sub-Genres (1)
- Unit 4: Kinds of Drama : Sub-Genres (2)
- Unit 5: Major Periods and Movements (1)
- Unit 6: Major Periods and Movements (2)

Book Two : European Drama

- Unit 1: Background : Julius Caesar
- Unit 2: The Tragedy of Julius Caesar
- Unit 3: Characterization

Unit 4: Themes

Unit 5: Structure

Unit 6: Critical Comments

Book Three : Indian Drama

Unit 1: Introduction

Unit 2: Summary and Comments

Unit 3: Characterization

Unit 4: Themes

Unit 5: Structure

Unit 6: Critical Comments

ज्ञानगंगा घरोघरी

Understanding Prose (ENG 257)

Syllabus

Book One : History of English Prose

Unit 1: The Beginning

Unit 2: Journals and Diaries

Unit 3: Travelogues

Unit 4: Journalism and Essay

Unit 5: The Novel

Unit 6: Criticism, History and Scientific Writing

Book Two : Forms of Prose

Unit 1: Descriptive Prose

Unit 2: Narrative Prose

Unit 3: Speculative and Argumentive Prose

Unit 4: Essay

Unit 5: Life Sketches

Unit 6: Summing Up

Book Three : Close Textual Reading

Unit 1: Of Death

Unit 2: On the Feeling of Immortality in Youth

Unit 3: Gulliver and the Giants

Unit 4: Letter to the Earl of Chesterfield

Unit 5: The Religion of the Future

Unit 6: University in Its Essence

Unit 7: Of the Sublime and Beautiful

Unit 8: Fear of the Public Opinion

Unit 9: Reflections on Gandhi

ज्ञानगंगा घरोघरी

Understanding Poetry (ENG - 258)

Syllabus

Book One : The Romantic Poetry

Unit 1: How to Read a Poem

Unit 2: The Romantic Revival

Unit 3: William Wordsworth

Unit 4: S. T. Coleridge

Unit 5: P. B. Shelley

Unit 6: John Keats

Book Two : The Victorian Poetry

Unit 1: The Victorian Poetry

Unit 2: Alfred Lord Tennyson

Unit 3: Robert Browning

Unit 4: Shakespeare-Matthew Arnold

Unit 5: Christina Georgina Rossetti

Unit 6: G. M. Hopkins

Book Three : The Modern Poetry

Unit 1: The Modern Poetry

Unit 2: T. S. Eliot

Unit 3: W. B. Yeats

Unit 4: W. H. Auden

Unit 5: Dylan Thomas

Unit 6: Langston Hughes and Anne Sexton

ज्ञानगंगा घरोघरी

Communication Skills in English (ENG 259)

Syllabus

Book One

Unit 1 : Using a Dictionary

Unit 2 : Narrating

Unit 3 : Say it with Please

Unit 4 : Describing

Unit 5 : Instructions and Directions

Unit 6 : Talking on the Telephone

Book Two

Unit 1 : Reading Diagrams and Graphs

Unit 2 : Taking and Making Notes

Unit 3 : Writing Letter : Personal

Unit 4 : Writing Business Letters

Unit 5 : Reporting

Unit 6 : Paragraph Writing

Book Three

Unit 1 : First Aid

Unit 2 : Reading a News Paper

Unit 3 : Who am I

Unit 4 : Making Communication Work

Unit 5 : Crucial Interactions

Unit 6 : Reading Along, Between and Beyond the Lines

Unit 7 : Influencing Others and Arguing

ज्ञानगंगा घरोघरी

Sturcture of Modern English (Eng 306)

Syllabus

Book one : Phonetics and Phonology of English

Unit 1 : Introduction

Unit 2 : Phonetics and Phonology : Distinction

Unit 3 : The English Sounds : Vowels

Unit 4 : The English Sounds : Consonants

Unit 5 : Some Key Concepts

Unit 6 : Word Stress / Accent

Unit 7 : Stress and Rhythm in Connected Speech

Unit 8 : Intonation

Book Two : Grammar of English Words and Phrases

Unit 1 : Grammar of English Words and Phrases

Unit 2 : Word Classes : Open

Unit 3 : Word Classes : Close

Unit 4 : Morphology

Unit 5 : Phrases

Unit 6 : Word Meaning

Book Three : Sentence Grammar

Unit 1 : Simple Sentence Organization

Unit 2 : Basic Sentence and their Types

Unit 3 : Complex Sentences : Noun clauses and Relative clauses

Unit 4 : Complex Sentences : 2

Unit 5 : Co-ordination (Forming Compound Sentences)

Unit 6 : Beyond the Sentence

Unit 7 : Common Errors in the Use of English

कविता : स्वरूप और विवेचन (HIN-260)

अभ्यासक्रम

किताब पहली : कविता की अवधारणा

- इकाई 1 : कविता का स्वरूप और परिभाषा
- इकाई 2 : कविता की प्रेरणा और प्रयोजन
- इकाई 3 : कविता के तत्त्व
- इकाई 4 : कविता की भाषा
- इकाई 5 : कविता की अनन्यता
- इकाई 6 : कविता के प्रकार
- इकाई 7 : कविता के समकालीन सरोकार

किताब दूसरी : मध्ययुगीन कविता

- इकाई 1 : मध्ययुग की पृष्ठभूमि
- इकाई 2 : भक्तिकाल की विशेषताएँ
- इकाई 3 : रीतिकाल की विशेषताएँ
- इकाई 4 : मध्ययुगीन कविता का योगदान
- इकाई 5 : भक्तिकाल के प्रतिनिधि कवि
- इकाई 6 : रीतिकाल के प्रतिनिधि कवि

किताब तीसरी : आधुनिक कविता

- इकाई 01 : आधुनिक युग की विशेषताएँ
- इकाई 02 : नवजागरण युग और सुधार युग
- इकाई 03 : छायावाद और प्रगतिवाद युग
- इकाई 04 : प्रयोगवाद और नई कविता
- इकाई 05 : साठोत्तरी और समसामयिक कविता
- इकाई 06 : 'भारत दुर्दशा' : भारतेन्दु हरिश्चंद्र
- इकाई 07 : 'इस रत्नगर्भा भूमिपर' : मैथिलीशरण गुप्त
- इकाई 08 : 'आंसू' : जयशंकर प्रसाद
- इकाई 09 : 'तोडती पत्थर' : सूर्यकांत त्रिपाठी 'निराला'
- इकाई 10 : 'ताज' : सुमित्रानंदन पंत
- इकाई 11 : 'बीन भी हूँ मैं तुम्हारी रागिनी भी हूँ' : महादेवी वर्मा
- इकाई 12 : 'अकाल और उसके बाद' : नागार्जुन
- इकाई 13 : 'मेडपर इस खेत की बैठा अकेला' : केदारनाथ अग्रवाल
- इकाई 14 : 'नदी के द्वीप' : अज्ञेय
- इकाई 15 : 'दिमात्री शुहान्धकार का ओराँग-उटाँग' : गजानन माधव मुक्तिबोध
- इकाई 16 : 'हँसो हँसो जल्दी हँसो' : रघुवीर सह्याय
- इकाई 17 : 'एक गजल' : दुष्यंत कुमार
- इकाई 18 : 'भोचीराम' : धूमिल
- इकाई 19 : 'यमराज की दिशा' : चंद्रकांत देवताले

साहित्य और समीक्षा : स्वरूप और विवेचन (HIN 261)

अभ्यासक्रम

किताब पहली : साहित्य की अवधारणा

- इकाई 1 : साहित्य स्वरूप और परिभाषा
- इकाई 2 : साहित्य किसलिए ?
- इकाई 3 : साहित्य के तत्व
- इकाई 4 : साहित्य और अन्य कलाएँ
- इकाई 5 : साहित्य और समाज
- इकाई 6 : साहित्य और विज्ञान

किताब दूसरी : साहित्य के रूप

- इकाई 1 : साहित्य के रूपाधार
- इकाई 2 : साहित्य के प्रकार - गद्य
- इकाई 3 : साहित्य के प्रकार - काव्य
- इकाई 4 : मुक्तक तथा गीति - काव्य
- इकाई 5 : अन्य प्रकार (गीति नाट्य, गद्य गीत)
- इकाई 6 : साहित्य की विधाओं का रूपांतरण

किताब तीसरी : समीक्षा का स्वरूप

- इकाई 1 : स्वरूप और परिभाषा
- इकाई 2 : समीक्षा का प्रयोजन
- इकाई 3 : भारतीय समीक्षा के सिद्धान्त
- इकाई 4 : पाश्चात्य समीक्षा सिद्धान्त
- इकाई 5 : समीक्षा और विविध वाद
- इकाई 6 : समीक्षा के प्रकार

ज्ञानगंगा घरोघरी

हिंदी में नवजागरण (HIN 262)

अभ्यासक्रम

किताब 1 : मध्यकाल में नवजागरण

- इकाई 1 : नवजागरण और प्रगतिशीलता की अवधारणा
- इकाई 2 : भारतीय इतिहास में प्रगतिशीलता की परंपरा
- इकाई 3 : मध्यकाल में प्रगतिशीलता (सिद्ध-नाथ)
- इकाई 4 : मध्यकाल में प्रगतिशीलता (भक्ति-आंदोलन)
- इकाई 5 : महाराष्ट्रों के संतों की प्रगतिशीलता
- इकाई 6 : मध्यकालीन साहित्य की उपलब्धियाँ

किताब 2 : उन्नीसवीं सदी में नवजागरण

- इकाई 1 : उन्नीसवीं सदी का परिचय
- इकाई 2 : भारतीयों का अंग्रेजों से संघर्ष
- इकाई 3 : भारतीयों पर अंग्रेजों का प्रभाव
- इकाई 4 : अंग्रेजों के प्रति भारतीयों की प्रतिक्रियाएँ
- इकाई 5 : भारतीयों की नवजागरण विषयक धारणाएँ
- इकाई 6 : नवजागरण के प्रमुख अग्रदूत

किताब 3 : बीसवीं सदी में नवजागरण

- इकाई 1 : बीसवीं सदी का परिचय
- इकाई 2 : विश्व के बदलते संदर्भ
- इकाई 3 : भारत के बदलते संदर्भ
- इकाई 4 : भारत का स्वतंत्रता आंदोलन
- इकाई 5 : स्वातंत्र्योत्तर भारत में नवजागरण
- इकाई 6 : नवजागरण और इक्कीसवीं सदी की चुनौतियाँ

ज्ञानगंगा घरोघरी

हिंदी का भाषा वैज्ञानिक अध्ययन (HIN 263)

अभ्यासक्रम

किताब 1 : हिंदी भाषा का परिचय

- इकाई 1 : भारतीय भाषाओं का वर्गीकरण और हिंदी
- इकाई 2 : हिंदी के विविध रूप
- इकाई 3 : हिंदी की बोलियाँ
- इकाई 4 : हिंदी का शब्द समूह
- इकाई 5 : देवनागरी लिपि
- इकाई 6 : विश्व भाषा के रूप में हिंदी

किताब 2 : हिंदी भाषा का उद्भव और विकास

- इकाई 1 : हिंदी भाषा का उद्भव
- इकाई 2 : आदिकाल में हिंदी का स्वरूप
- इकाई 3 : मध्यकाल में हिंदी का स्वरूप
- इकाई 4 : आधुनिक काल में हिंदी का स्वरूप
- इकाई 5 : हिंदी के प्रांतीय रूप

किताब 3 : हिंदी भाषा की संरचना

- इकाई 1 : वर्णमाला का परिचय
- इकाई 2 : संरचना में संज्ञा, सर्वनाम, विशेषण
- इकाई 3 : संरचना में लिंग एवं वचन व्यवस्था
- इकाई 4 : संरचना में कारक चिह्नों का प्रयोग
- इकाई 5 : संरचना में क्रिया और काल का प्रयोग
- इकाई 6 : संरचना में अव्ययों के प्रयोग
- इकाई 7 : वाक्य-विन्यास

ज्ञानगंगा घरोघरी

प्रयोजनमूलक हिंदी (HIN 264)

अभ्यासक्रम

किताब 1 : संचार-माध्यमों में हिंदी

- इकाई 1 : वृत्तांत-लेखन
- इकाई 2 : व्यक्ति-परिचय / यात्रा-परिचय / ग्रंथ-परिचय
- इकाई 3 : साक्षात्कार
- इकाई 4 : विज्ञापन
- इकाई 5 : प्रचार-पत्रिका (प्रचार-साधन)
- इकाई 6 : पत्र-लेखन-पाठकों के पत्र

किताब 2 : कार्यालयीन और व्यावहारिक हिंदी

- इकाई 1 : आवेदन पत्र, सरकारी पत्र, छुट्टी के लिए प्रार्थना पत्र
- इकाई 2 : कार्यालय ज्ञापन, कार्यालय आदेश, परिपत्र
- इकाई 3 : आंतर-विभागीय टिप्पणी
- इकाई 4 : व्यावसायिक पत्राचार
- इकाई 5 : बैंक कामकाज में हिंदी का प्रयोग
- इकाई 6 : सम्मान-पत्र, निमंत्रण-पत्र, बधाई-पत्र

किताब 3 : पारिभाषिक शब्दावली

- इकाई 1 : संचार माध्यमों से संबंधित पारिभाषिक शब्दावली
- इकाई 2 : उद्योग-व्यापार से संबंधित पारिभाषिक शब्दावली
- इकाई 3 : कृषि विषयक शब्दावली
- इकाई 4 : भोजन सामग्री, घरेलू सामान, आभूषण और संबंधियोंसे संबंधित शब्दावली
- इकाई 5 : स्वास्थ्य, क्रीडा और शिक्षा से संबंधित शब्दावली
- इकाई 6 : अन्य विषयों से संबंधित शब्दावली

अनुवाद : स्वरूप और विवेचन (HIN 307)

अभ्यासक्रम

किताब पहली : अनुवाद की अवधारणा

- इकाई 1 : अनुवाद क्या है ?
- इकाई 2 : अनुवाद की आवश्यकता
- इकाई 3 : अनुवाद की प्रक्रिया
- इकाई 4 : अनुवाद के प्रकार
- इकाई 5 : सफल अनुवाद की विशेषताएँ
- इकाई 6 : अनुवाद की सीमाएँ
- इकाई 7 : अनुवाद-एक सांस्कृतिक कार्य

किताब दूसरी : व्यावहारिक अनुवाद

- इकाई 1 : स्वरूप और परिभाषा
- इकाई 2 : सरकारी कार्यालय और बैंक
- इकाई 3 : समाचार-पत्रों तथा पत्रिकाओं में अनुवाद
- इकाई 4 : अन्य प्रचार माध्यमों में अनुवाद
- इकाई 5 : शिक्षा, विज्ञान और प्रौद्योगिकी में अनुवाद
- इकाई 6 : दुभाषिया

किताब तीसरी : साहित्यिक अनुवाद

- इकाई 1 : साहित्यिक अनुवाद - स्वरूप विवेचन
- इकाई 2 : कथात्मक साहित्य कहानी, उपन्यास अंश
- इकाई 3 : नाटक
- इकाई 4 : निबंध
- इकाई 5 : कविता
- इकाई 6 : मुक्तक

ज्ञानगंगा घरोघरी

प्राचीन भारत : प्रारंभ ते यादवकाळ (HIS 280)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : प्राचीन भारताची सांस्कृतिक ओळख (प्रारंभ ते ख्रिस्तपूर्व ६००)

घटक १ : प्राचीन भारत संकल्पना, स्वरूप, व्याप्ती

घटक २ : भारतीय मानवाची वाटचाल व वसाहती

घटक ३ : सांस्कृतिक जीवनाचा उदय व विकास

घटक ४ : वैदिक व उत्तर वैदिक कालखंड

घटक ५ : जैन, बौद्धधर्म व महाकाव्यांचा कालखंड, चार्वाकादि पंथांचा उदय व विकास

पुस्तक २ : प्राचीन भारत : राजकीय स्थित्यंतरे

घटक १ : भारतीय गणराज्ये आणि महाजनपदे

घटक २ : मगध साम्राज्याचा उदय

घटक ३ : मौर्योत्तर भारत : शुंग, कण्व, नाग, सातवाहन

घटक ४ : गुप्त, वाकाटक, वर्धन कालखंड

घटक ५ : परकीय आक्रमणे आणि सांस्कृतिक अभिसरण

घटक ६ : चालुक्य, राष्ट्रकूट व यादव कालखंड

पुस्तक ३ : प्राचीन भारत : आर्थिक व सामाजिक वाटचाल

घटक १ : आर्थिक इतिहास

घटक २ : सामाजिक जीवन

घटक ३ : सांस्कृतिक जीवन

घटक ४ : दक्षिण भारताची राजकीय व सांस्कृतिक वाटचाल

मध्ययुगीन भारत (इ.स. १२०६ ते १८५७) (HIS 281)

अभ्यासक्रम

- पुस्तक १ : सलतनत ते विजयनगर (१२०६ ते १५२६)**
- घटक १ : महंमद घोरीच्या स्वाच्या आणि गुलाम घराणे
 घटक २ : खिलजी घराणे (१२९०-१३२०)
 घटक ३ : तुघलक घराणे (१३२०-१४१४)
 घटक ४ : लोदी घराणे (१४५१-१५२६)
 घटक ५ : विजयनगरचे राज्य आणि बहामनी राज्यातील शाह्या
- पुस्तक २ : मोगल-मराठा कालखंड (१५२६ ते १८१८)**
- घटक १ : मोगलांचा इतिहास : बाबर ते शहाजहान
 घटक २ : मोगलांचा इतिहास : औरंगजेब ते मोगलशाहीचा अंत
 घटक ३ : मराठ्यांच्या सत्तेचा उदय व विस्तार
 घटक ४ : पानिपतोत्तर मराठ्यांचा इतिहास
- पुस्तक ३ : वसाहतवादाचा पूर्व्रंग**
- घटक १ : युरोपियनांचे आगमन व वसाहतवादाची पार्श्वभूमी (१७५७ पर्यंत)
 घटक २ : ब्रिटिश सत्तेची स्थापना व वसाहतवादाचा विकास
 घटक ३ : ब्रिटिशकालीन प्रबोधनाचा उदय
 घटक ४ : वसाहतवादाचे स्वरूप व परिणाम

ज्ञानगंगा घरोघरी

प्राचीन भारतीय स्त्री-जीवन (HIS 282)

अभ्यासक्रम

पुस्तक पहिले : प्राचीन भारतीय स्त्री-जीवन

- घटक १ : प्राचीन भारतीय स्त्री-जीवन : ठळक वैशिष्ट्ये
- घटक २ : पुरुषप्रधान संस्कृती व स्त्री-जीवनाची वाटचाल
- घटक ३ : प्राचीन भारतीय साहित्यातील स्त्री-जीवनाचे प्रतिबिंब
- घटक ४ : प्राचीन कालखंडातील स्त्री-जीवनाचा आढावा

पुस्तक दुसरे : मध्ययुगीन भारतातील स्त्री-जीवन

- घटक १ : मध्ययुगातील भारतीय स्त्रीविषयक दृष्टिकोन
- घटक २ : धार्मिक क्षेत्र व स्त्री-जीवन
- घटक ३ : संत कवयित्रींचे योगदान
- घटक ४ : १८व्या शतकातील स्त्री-जीवन व कर्तृत्ववान स्त्रिया

पुस्तक तिसरे : आधुनिक भारतातील स्त्री-जीवन

- घटक १ : १९व्या शतकातील स्त्री-जीवन
- घटक २ : स्त्री-जीवनातील परिवर्तनवादी चळवळींची वाटचाल
- घटक ३ : स्वातंत्र्य लढ्यातील स्त्रियांचे योगदान
- घटक ४ : स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील स्त्री-जीवन

ज्ञानगंगा घरोघरी

सार्क देशांचा इतिहास (HIS 283)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : सार्क देशांचा परिचय

- घटक १ : सार्क देशांच्या अभ्यासाची भूमिका
- घटक २ : भारताचा ऐतिहासिक व सांस्कृतिक मागोवा
- घटक ३ : पाकिस्तान आणि बांगलादेशाचा ऐतिहासिक व सांस्कृतिक मागोवा
- घटक ४ : नेपाळ आणि भूतान : ऐतिहासिक व सांस्कृतिक मागोवा
- घटक ५ : श्रीलंका व मालदीव : ऐतिहासिक व सांस्कृतिक मागोवा

पुस्तक २ : वसाहतवाद व सार्क देश

- घटक १ : पाश्चिमात्यांचे सार्क देशांशी संबंध
- घटक २ : सार्क देशांतील इंग्रजांचे वर्चस्व
- घटक ३ : सार्क देशांचा वसाहतवादाला प्रतिसाद
- घटक ४ : सार्क देशांतील २०व्या शतकातील सामाजिक व सांस्कृतिक परिवर्तन

पुस्तक ३ : सार्क स्थापनेनंतरची वाटचाल

- घटक १ : सार्क संघटनेचे स्वरूप व भूमिका
- घटक २ : सार्क संघटनेची उद्दिष्टे, स्वरूप व व्याप्ती
- घटक ३ : सार्क परिषदा : ठराव व अंमलबजावणी
- घटक ४ : सार्कचे यशापयश
- घटक ५ : सार्क देशांचे परस्परसंबंध

ज्ञानगंगा घरोघरी

विविधतेतील एकता (HIS 285)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : भारताचा सांस्कृतिक वारसा आणि सामाजिक जडणघडण

- घटक १ : भारतीय संस्कृतीची जडणघडण
- घटक २ : भारतीय संस्कृतीचे पुरातत्त्वीय समालोचन
- घटक ३ : वैदिक आणि वैदिकेतर संस्कृतीतील आदान प्रदान
- घटक ४ : भारतातील सामाजिक संस्थांचा विकास
- घटक ५ : ग्रामरचना आणि समाजव्यवहार
- घटक ६ : लोकसंस्कृतीतील धर्मोचरण
- घटक ७ : लोकाचार आणि लोकाविष्कार

पुस्तक २ : भारतातील धार्मिक विविधता

- घटक १ : भारतातील विविध धर्म व संप्रदाय भाग - १
- घटक २ : भारतातील विविध धर्म व संप्रदाय भाग - २
- घटक ३ : विविध धर्मातील सण-उत्सव
- घटक ४ : संतांची कामगिरी

पुस्तक ३ : सामाजिक पुनर्बांधणीची दिशा

- घटक १ : भारतीय प्रबोधन आणि धर्म संकल्पनेचा नवा विचार
- घटक २ : भारतीय प्रबोधन आणि धर्म संकल्पनेच्या सामाजिक सुधारणा
- घटक ३ : भारतीय राज्यघटना : सरनाम्यातील सामाजिक आशय
- घटक ४ : स्वतंत्र भारतातील सामाजिक न्यायाच्या चळवळी

ज्ञानगंगा घरोघरी

आधुनिक महाराष्ट्रातील परिवर्तनाचा इतिहास (HIS 310)

अभ्यासक्रम

पुस्तक पहिले : ब्रिटिश वसाहतवाद आणि महाराष्ट्र
 घटक १ : ईस्ट इंडिया कंपनीची महाराष्ट्रातील वाटचाल (१६०० ते १८५८)
 घटक २ : १८५७ च्या लढ्यातील महाराष्ट्राचे योगदान
 घटक ३ : इंग्रजी अमदानीतील आर्थिक धोरण
 घटक ४ : संस्थानिकांच्या प्रभावाखालील महाराष्ट्र

पुस्तक दुसरे : महाराष्ट्रातील सामाजिक व सांस्कृतिक प्रबोधन

घटक १ : धार्मिक प्रबोधन
 घटक २ : सुधारणावादी चळवळ
 घटक ३ : कामगार चळवळी
 घटक ४ : सांस्कृतिक परिवर्तने

पुस्तक तिसरे : राष्ट्रीय आंदोलनातील महाराष्ट्राचा सहभाग

घटक १ : इंग्रजी अमदानीविरुद्ध उठाव (१८४० - १९१०)
 घटक २ : लोकमान्य टिळक
 घटक ३ : महात्मा गांधी
 घटक ४ : संस्थानातील आंदोलने

ज्ञानगंगा घरोघरी

वाङ्मयप्रकार (काव्य व नाटक) (MAR 250)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : कविता

- घटक १ : कविता म्हणजे काय ?
- घटक २ : मध्ययुगीन काव्यप्रकार
- घटक ३ : आधुनिक काव्यप्रकार
- घटक ४ : कवितेचे आकलन

पुस्तक २ : नाटक

- घटक १ : नाटक: व्याख्या आणि स्वरूप
- घटक २ : नाटक: घटक आणि रचना
- घटक ३ : प्रमुख नाट्यप्रकार
- घटक ४ : नाटकांचे उपप्रकार
- घटक ५ : नाटकांचे आशयानुरूप वर्गीकरण

पुस्तक ३ : नाटक: आकलन आणि आस्वाद

- घटक १ : नाट्यतंत्र आणि नाट्याविष्कार
- घटक २ : प्रमुख नाट्यप्रकारांचा आस्वाद
- घटक ३ : नाटकाचे उपप्रकार आणि आस्वाद
- घटक ४ : नाट्यरचनांचा आशयानुरूप आस्वाद
- घटक ५ : मराठी नाटकाचे विविध आविष्कार आणि आस्वाद

ज्ञानगंगा घरोघरी

मध्ययुगीन वाङ्मय प्रवाह (MAR 251)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : महानुभाव व संत वाङ्मय

- घटक १ : महानुभाव वाङ्मयाची पूर्वपीठिका
- घटक २ : महानुभाव तत्त्वज्ञान
- घटक ३ : महानुभावांचे गद्यवाङ्मय
- घटक ४ : महानुभावांचे पद्यवाङ्मय
- घटक ५ : संत वाङ्मयाची पूर्वपीठिका
- घटक ६ : संत ज्ञानेश्वरांचे साहित्य
- घटक ७ : संत नामदेवांचे साहित्य आणि कार्य
- घटक ८ : संत एकनाथ आणि संत तुकाराम
- घटक ९ : संत रामदास आणि त्यांचे साहित्य

पुस्तक २ : पंडिती, शाहिरी व बखर वाङ्मय

- घटक १ : पंडिती साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप
- घटक २ : पंडिती साहित्य आणि समाजजीवन
- घटक ३ : पंडिती साहित्यातील कलात्मकता व कारागिरी
- घटक ४ : प्रमुख पंडित कवी
- घटक ५ : शाहिरी वाङ्मयाचे स्वरूप
- घटक ६ : शाहिरी वाङ्मय आणि समाजजीवन
- घटक ७ : प्रमुख शाहीर
- घटक ८ : बखर वाङ्मय : प्रेरणा व स्वरूप
- घटक ९ : तीन प्रमुख बखरी
- घटक १० : बखर वाङ्मयाची भाषाशैली

पुस्तक ३ : मध्ययुगीन वाङ्मय प्रवाह : निवडक वेचे

- घटक १ : महानुभाव वाङ्मय
- घटक २ : संत वाङ्मय
- घटक ३ : पंडिती वाङ्मय
- घटक ४ : शाहिरी वाङ्मय
- घटक ५ : बखर वाङ्मय

प्रबोधनपर साहित्य (MAR 252)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : प्रबोधनपर साहित्य : स्वरूप व संकल्पना

- घटक १ : प्रबोधन म्हणजे काय?
- घटक २ : प्रबोधन : आधारतत्त्वे आणि मूल्ये
- घटक ३ : भारतीय प्रबोधनाची वाटचाल
- घटक ४ : प्रबोधनाची उपकरणे
- घटक ५ : प्रबोधनाची संप्रेषण-तंत्रे
- घटक ६ : समाजप्रबोधनाच्या विविध चळवळी
- घटक ७ : प्रबोधनाचे मूल्यमापन व भवितव्य

पुस्तक २ : मराठी वैचारिक साहित्य

- घटक १ : वैचारिक साहित्य : संकल्पना आणि स्वरूप
- घटक २ : स्वातंत्र्याची संकल्पना आणि वैयक्तिक साहित्य
- घटक ३ : समतेची संकल्पना आणि वैचारिक साहित्य
- घटक ४ : बंधुत्व, भगिनीभाव आणि वैचारिक साहित्य
- घटक ५ : न्याय आणि वैचारिक साहित्य
- घटक ६ : नैतिकता, सहिष्णुता आणि वैचारिक साहित्य
- घटक ७ : वैचारिक साहित्याची फलश्रुती

पुस्तक ३ : मराठी ललित साहित्य

- घटक १ : ललित साहित्याची संकल्पना
- घटक २ : स्वातंत्र्य आणि ललित साहित्य
- घटक ३ : समता आणि ललित साहित्य
- घटक ४ : न्याय आणि मराठी साहित्य
- घटक ५ : बंधुता, सहिष्णुता आणि ललित साहित्य
- घटक ६ : नैतिकता, सहिष्णुता आणि मराठी साहित्य
- घटक ७ : ललित साहित्यातील प्रबोधनवादी विचाराचे मूल्यमापन

बालसाहित्य (MAR 253)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : बालसाहित्य : स्वरूप आणि वाटचाल

- घटक १ : बालसाहित्याचे स्वरूप
 घटक २ : बालसाहित्याचे वैशिष्ट्ये
 घटक ३ : बालसाहित्याचे प्रयोजन
 घटक ४ : बालमानसशास्त्र व बालसाहित्य
 घटक ५ : बालसाहित्याचे प्रकार
 घटक ६ : बालसाहित्याचा इतिहास

पुस्तक २ : बालकथा व बालकादंबरी

- घटक ०१ : खाईन सांडगे कुडुम कुडुम !
 घटक ०२ : छोटू हत्तीची गोष्ट
 घटक ०३ : कावळ्याची शाळा
 घटक ०४ : सिंह आणि उंदीर
 घटक ०५ : सशाची चतुराई
 घटक ०६ : भूतदयेची मूर्ती
 घटक ०७ : चिंगीचा पराक्रम
 घटक ०८ : उंटावरचा शहाणा
 घटक ०९ : शिरीषकुमार
 घटक १० : दिन्चे बिल
 घटक ११ : देवमाणूस
 घटक १२ : स्वाभिमानी किसन
 घटक १३ : माझा शाळेतला पहिला धडा
 घटक १४ : सुरस
 घटक १५ : चित्रकाराचा संशोधक झाला
 घटक १६ : बालबहादूर फास्टर फेणे
 घटक १७ : गोठ्या - भाग - १, २ व ३
 घटक १८ : श्यामची आई
 घटक १९ : धर्माची गोष्ट
 घटक २० : पांग्या

पुस्तक ३ : बालसाहित्य : कविता, नाटक व चरित्र

- घटक ०१ : चला सुटी झाली
 घटक ०२ : फुलपाखरू
 घटक ०३ : बाहुली
 घटक ०४ : माझ्या या दारातून
 घटक ०५ : बागुलबोवा
 घटक ०६ : उठा उठा चिऊताई
 घटक ०७ : पडसे न येण्याचा मंत्र
 घटक ०८ : पऱ्यांची शाळा
 घटक ०९ : माझे घर
 घटक १० : थुई थुई नाच माझ्या
 घटक ११ : तर मग गट्टी कोणाशी ?
 घटक १२ : रानात एकटेच पडलेले फूल
 घटक १३ : कोल्होबाची वरात
 घटक १४ : माडकं गेलं फुटून
 घटक १५ : एकदा मी
 घटक १६ : निम्माशिम्मा राक्षस
 घटक १७ : जादूचा शंख
 घटक १८ : मिशी हरवली आहे
 घटक १९ : विरंगुळा
 घटक २० : आई
 घटक २१ : चार्ल्स रुडॉल्फ
 घटक २२ : तू स्वयं दीप हो !
 घटक २३ : निसर्ग आपला मित्र
 घटक २४ : कुत्र्याचे जातभाई
 घटक २५ : अडई आणि तिची पिल्ले
 घटक २६ : युरेनिअमचे (अध्यक्षांचे) भाषण
 घटक २७ : सौरऊर्जा
 घटक २८ : वाजवून घ्या

प्रसार माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये (MAR 254)

अभ्यासक्रम

- पुस्तक पहिले :** मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये
- घटक १ : वृत्तपत्राचा चेहरा (वृत्तपत्राचे स्वरूप आणि महत्त्व)
- घटक २ : बातमी लेखन (News Reporting)
- घटक ३ : वृत्तलेखन, स्तंभलेखन, मुलाखत व समीक्षात्मक लेखन
- घटक ४ : पत्रलेखन (Letter-Writing to News Papers)
- घटक ५ : जाहिरात (Advertise)
- घटक ६ : इंटरनेटवरील दैनिके
- पुस्तक दुसरे :** दृक्-श्राव्य माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये
- भाग-१**
- घटक १ : नभोवाणी संप्रेषण
- घटक २ : नभोवाणीवरील भाषण, चर्चा व मुलाखत
- घटक ३ : नभोवाणीवरील बातमीपत्रे
- घटक ४ : रूपक, श्रुतिका आणि नभोनाट्य
- घटक ५ : नभोवाणीच्या जाहिराती
- घटक ६ : नभोवाणी प्रक्षेपणातील मिश्र आकृतिबंध
- भाग-२**
- घटक ७ : दूरचित्रवाणी : लेखन व निर्मिती
- घटक ८ : दूरचित्रवाणीवरील कार्यक्रमांचे प्रकार
- घटक ९ : दूरचित्रवाणीवरील बातम्या
- घटक १० : अन्य माहितीप्रधान कार्यक्रम
- पुस्तक तिसरे :** लेखनाचे विविध आकृतिबंध
- घटक १ : निबंध
- घटक २ : लांच
- घटक ३ : स्फुट लेखन
- घटक ४ : वृत्तांत
- घटक ५ : ललित गद्य
- घटक ६ : अपूर्वाई
- घटक ७ : व्यक्तिचित्र
- घटक ८ : आत्मकथन
- घटक ९ : चोरांचे संमेलन
- घटक १० : कलासमीक्षा
- घटक ११ : प्रबोधनपर लेखन
- घटक १२ : मुलाखत
- घटक १३ : अनावृत्तपत्र
- घटक १४ : रूपक
- घटक १५ : जाहिरात
- घटक १६ : बालवाङ्मय
- घटक १७ : विज्ञानविषयक लेखन

ज्ञानांगा घरोघरी

लोकवाङ्मय (MAR 305)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : लोकसाहित्य

घटक १ : लोकसाहित्याचे स्वरूप आणि वर्गीकरण

घटक २ : लोकगीते

घटक ३ : लोककथा

घटक ४ : लोकनाट्य

घटक ५ : लोककला

घटक ६ : कुटे, प्रहेलिका, म्हणी व वाक्प्रयोग

पुस्तक २ : लोकसाहित्य व आधुनिक साहित्य

घटक १ : परंपरा आणि आधुनिकता

घटक २ : लोकगीत आणि आधुनिक कविता

घटक ३ : लोककथा आणि आधुनिक कथा

घटक ४ : लोकनाट्य आणि आधुनिक रंगभूमी

घटक ५ : लोककला आणि आधुनिक कलाविष्कार

पुस्तक ३ : लोकसाहित्य : संशोधन पद्धती

घटक १ : क्षेत्रीय सर्वेक्षण

घटक २ : मिथक विश्लोककथा

घटक ३ : ऐतिहासिक, तौलनिक आणि स्पष्टीकरणवारी अभ्यासपद्धती

घटक ४ : समाजशास्त्रीय, मानसशास्त्रीय व रचनानुसारी अभ्यासपद्धती

घटक ५ : लोकसाहित्याचे अभ्यासक

राज्यशास्त्राचे स्वरूप (POL 286)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : व्यक्ती, समाज आणि राज्यसंस्था

- भाग - १ : राजकारण : स्वरूप, प्रयोजन आणि राज्यसंस्था
- भाग - २ : राज्यसंस्थेचे स्वरूप
- भाग - ३ : राज्यसंस्था आणि नागरिकत्व

पुस्तक २ : राज्यसंस्थेविषयीच्या भूमिका आणि राजकीय व्यवहार

- भाग - १ : राज्यसंस्थेविषयीच्या भूमिका
- भाग - २ : समाज वास्तव : राजकीय संघटना व सत्ता संघर्ष
- भाग - ३ : राजकीय व्यवहाराचे स्वरूप

पुस्तक ३ : पायाभूत राजकीय संकल्पना

- भाग - १ : राजकीय परिवर्तन : विविध संकल्पना
- भाग - २ : सत्ता, अधिसत्ता आणि अधिमान्यता
- भाग - ३ : स्वातंत्र्य, समता, न्याय, हक्क व सार्वजनिक हित

ज्ञानगंगा घरोघरी

राजकीय संरचना (POL 287)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : राज्यघटना व संघराज्यव्यवस्था

- घटक १ : राजकीय व्यवस्था : कार्ये आणि रचना
- घटक २ : राजकीय व्यवस्थेचे पर्यावरण, कार्यपद्धती व कार्ये
- घटक ३ : राजकीय व्यवस्थांचे वर्गीकरण
- घटक ४ : राज्यघटना
- घटक ५ : घटनावाद व घटनांची वर्गवारी
- घटक ६ : संघराज्यवाद
- घटक ७ : काही संघराज्यव्यवस्था - संरचना
- घटक ८ : संघराज्यव्यवस्थेतील बदल

पुस्तक २ : राजकीय पक्ष आणि निवडणूकव्यवस्था

- घटक १ : राजकीय सहभाग
- घटक २ : विविध मतदान पद्धती
- घटक ३ : राजकीय पक्ष व हितगट : राजकीय व्यवस्थेतील स्थान व विकास
- घटक ४ : पक्षाची कार्ये व पक्षव्यवस्था

पुस्तक ३ : विधिमंडळ, कार्यकारिणी आणि न्यायमंडळ

- घटक १ : राजकीय संरचनेतील विधिमंडळाचे स्थान
- घटक २ : विधिमंडळ : रचना
- घटक ३ : विधिमंडळ : कार्ये
- घटक ४ : विधिमंडळ : महत्त्व व नंतरचा न्हास
- घटक ५ : मुख्य कार्यकारिणी व कार्ये
- घटक ६ : प्रशासनाची कार्ये व अन्योन्य संबंध
- घटक ७ : न्यायमंडळाची रचना
- घटक ८ : न्यायमंडळाची वैशिष्ट्ये
- घटक ९ : न्यायमंडळाची कार्ये

आधुनिक भारताचा राजकीय वारसा (POL 288)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : भारतीय राजकीय विचारांची पार्श्वभूमी

- घटक १ : राजकीय विचार : संकल्पना व स्वरूप
- घटक २ : राजकीय विचारांचा भारतीय वारसा
- घटक ३ : भारतीय राजकीय विचारांतील पाश्चिमात्यांचा प्रभाव
- घटक ४ : भारतीय राष्ट्रवादाची पूर्वपीठिका

पुस्तक २ : स्वतंत्र्यपूर्वकालीन राजकीय विचारप्रवाह

- घटक १ : ब्रिटिश वसाहतवाद - राजकीय आकलन
- घटक २ : ब्रिटिशांचे आर्थिक धोरण आणि राजकीय विचारप्रवाह
- घटक ३ : गांधीवाद व साम्यवाद
- घटक ४ : राजकीय विचार आणि धार्मिक-सामाजिक सुधारणावाद

पुस्तक ३ : स्वतंत्र भारतातील राजकीय विचारप्रवाह

- घटक १ : लोकशाही समाजवाद
- घटक २ : धर्माधिष्ठित व धर्मनिरपेक्ष राजकीय विचार
- घटक ३ : नियोजनबद्ध अर्थव्यवस्था, मुक्त अर्थव्यवस्था व त्यांचे राजकीय परिणाम
- घटक ४ : सत्तेचे विकेंद्रीकरण व ग्रामस्वराज्याची संकल्पना
- घटक ५ : बलशाली भारत व विधायक राष्ट्रवाद

ज्ञानगंगा घरोघरी

आंतरराष्ट्रीय संबंध व राजकारण (POL 289)

अभ्यासक्रम

पुस्तक पहिले : आंतरराष्ट्रीय राजकारण : सिद्धान्त आणि स्वरूप

- घटक १ : आंतरराष्ट्रीय राजकारण : स्वरूप आणि व्याप्ती
- घटक २ : आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचे अध्ययन
- घटक ३ : आंतरराष्ट्रीय संबंध आणि आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचे बदलते स्वरूप
- घटक ४ : आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील प्रमुख संकल्पना
- घटक ५ : आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील प्रमुख सिद्धान्त

पुस्तक दुसरे : आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचे मूलाधार

- घटक १ : सत्ता व राष्ट्रीय हितसंबंध
- घटक २ : राजनय व प्रचारतंत्रे
- घटक ३ : युद्ध आणि निःशस्त्रीकरण
- घटक ४ : सत्तासमतोल आणि सामूहिक सुरक्षितता
- घटक ५ : आंतरराष्ट्रीय कायदा व नीतिमत्ता

पुस्तक तिसरे : आंतरराष्ट्रीय संबंधाची वाटचाल

- घटक १ : आंतरराष्ट्रीय संबंधाची पूर्वपीठिका
- घटक २ : शीतयुद्ध
- घटक ३ : विविध आंतरराष्ट्रीय करार
- घटक ४ : आंतरराष्ट्रीय संघटना व चळवळी
- घटक ५ : शीतयुद्धोत्तर आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचे स्वरूप

ज्ञानगंगा घरोघरी

पाश्चिमात्य राजकीय विचारप्रवाह (POL 290)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : अभिजात राजकीय विचारप्रवाह

घटक १ : ग्रीक राजकीय विचार, नगरराज्य संकल्पना आणि सॉक्रेटिस

घटक २ : प्लेटो

घटक ३ : ऑरिस्टॉटल

पुस्तक २ : आधुनिक काळातील पाश्चिमात्य राजकीय विचारप्रवाह : भाग - १

घटक १ : सुधारणावादी राजकीय विचारप्रवाह

घटक २ : सामाजिक करार सिद्धान्त

घटक ३ : उपयुक्ततावादी विचारप्रवाह

घटक ४ : आदर्शवादी विचारसरणी

पुस्तक ३ : आधुनिक काळातील पाश्चिमात्य राजकीय विचारप्रवाह : भाग - २

घटक १ : मार्क्सपूर्व समाजवाद आणि मार्क्सवाद

घटक २ : लेनिनवाद, माओवाद आणि ग्रामची यांचे विचार

घटक ३ : लोकशाही समाजवाद : लास्की आणि अन्य विचारवंत

घटक ४ : जागतिकीकरण व उदारीकरण

घटक ५ : फॅसिझम, नाझीवाद, मूलतत्त्ववाद व दहशतवाद

ज्ञानगंगा घरोघरी

लोकप्रशासन (POL 311)

अभ्यासक्रम

पुस्तक पहिले : लोकप्रशासन : स्वरूप व व्याप्ती

- घटक १ : लोकप्रशासन : व्याख्या, स्वरूप व व्याप्ती
- घटक २ : खाजगी प्रशासन व लोकप्रशासन : साम्य-भेद
- घटक ३ : प्रशासकीय सेवकांची संघटनात्मक संरचना
- घटक ४ : संघटनेची तत्त्वे व मूलाधार
- घटक ५ : सार्वजनिक महामंडळे : अधिकार व कार्यक्षेत्रे

पुस्तक दुसरे : प्रशासकीय यंत्रणा

- घटक १ : मनुष्यबळ प्रशासन
- घटक २ : वित्तीय प्रशासन
- घटक ३ : प्रदत्त विधीकरण : अर्थ, स्वरूप, फायदे-तोटे
- घटक ४ : लोकपाल व लोकायुक्त संस्था, पारदर्शी प्रशासन व प्रशासकीय उत्तरदायित्व
- घटक ५ : माहितीचा अधिकार

पुस्तक तिसरे : स्थानिक प्रशासन : ग्रामीण व नागरी

- घटक १ : पंचायतीराज : संकल्पना व स्वरूप
- घटक २ : पंचायतीराज अधिनियमांची ओळख
- घटक ३ : ग्रामपंचायत आणि स्थानिक प्रशासन
- घटक ४ : पंचायत समिती व जिल्हा परिषद
- घटक ५ : नगर परिषदा व महापालिका

ज्ञानगंगा घरोघरी

मानवी विनिमय आणि समायोजन (PSY 270)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : संप्रेषण आणि मानवी विनिमय

- घटक ०१ : संप्रेषणाचे स्वरूप आणि प्रक्रिया
- घटक ०२ : संप्रेषणाची अभाषिक साधने
- घटक ०३ : अभिवृत्ती, भावना आणि संप्रेषण
- घटक ०४ : संप्रेषण : पातळ्या आणि मानवी जीवनातील महत्त्व
- घटक ०५ : विनिमयाचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये
- घटक ०६ : विनिमयाचे प्रकार
- घटक ०७ : विनिमय-प्रक्रिया आणि सामाजिक विनिमय
- घटक ०८ : नियोजन तंत्रे व व्यवहार विश्लेषण
- घटक ०९ : कुटुंब
- घटक १० : शालेय जीवन
- घटक ११ : व्यावसायिक जीवन
- घटक १२ : मानवी समूहातील विनिमय

पुस्तक २ : समायोजनाचे स्वरूप आणि समस्या

- घटक १३ : समायोजन : अर्थ, प्रक्रिया व स्वरूप
- घटक १४ : विषमसमयोजन : अर्थ व प्रकार
- घटक १५ : समायोजनाचे निकष आणि नमुने
- घटक १६ : समायोजन समस्यांची क्षेत्रे
- घटक १७ : पतिपत्नी संबंध आणि समस्या
- घटक १८ : पालक आणि मुले : परस्परसंबंधांतील समस्या
- घटक १९ : भावंडांतील परस्परसंबंध व समस्या
- घटक २० : दोन पिढ्यांमधील संघर्ष आणि समस्या
- घटक २१ : शिक्षणाशी निगडित समस्या
- घटक २२ : अभ्यासाशी संबंधित समस्या
- घटक २३ : स्मरण-आणि विस्मरण
- घटक २४ : सर्जनशील विचार

पुस्तक ३ : परिणामकारक समायोजन आणि वैयक्तिक विकास

- घटक २५ : व्यवसाय-निवडीतील समस्या
- घटक २६ : व्यावसायिक माहिती
- घटक २७ : व्यावसायिक निवड
- घटक २८ : व्यावसायिक समायोजन
- घटक २९ : बौद्धिक सक्षमता
- घटक ३० : सामाजिक सक्षमता
- घटक ३१ : विधायक भावनाभिव्यक्ती
- घटक ३२ : मूल्ये आणि मानवाचे भवितव्य

मी आणि माझे सामाजिक वर्तन (PSY 271)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : सामाजिक मानसशास्त्र, सामाजीकरण आणि सामाजिक प्रेरणा

- घटक ०१ : सामाजिक मानसशास्त्र : व्याख्या, स्वरूप व व्याप्ती
- घटक ०२ : सामाजिक वर्तनाच्या तीन पातळ्या
- घटक ०३ : सामाजिक मानसशास्त्राचे उपयोजन
- घटक ०४ : सामाजिक मानसशास्त्रातील अभ्यास पद्धती
- घटक ०५ : सामाजीकरणाचे स्वरूप व प्रक्रिया
- घटक ०६ : नैतिकतेचा विकास
- घटक ०७ : स्व-संकल्पना
- घटक ०८ : प्रेरणेची व्याख्या, स्वरूप आणि प्रकार
- घटक ०९ : विविध सामाजिक प्रेरणा
- घटक १० : संबंधन प्रेरणा आणि सिद्धी प्रेरणा

पुस्तक २ : भाषा व संप्रेषण, अभिवृत्ती आणि सामाजिक वर्तन

- घटक ११ : भाषा व संप्रेषण
- घटक १२ : संप्रेषण प्रक्रिया, आंतरवैयक्तिक संप्रेषण आणि शाब्दिक व अशाब्दिक संप्रेषण
- घटक १३ : औपचारिक संप्रेषण जाळे
- घटक १४ : अभिवृत्ती : स्वरूप व परिमिती
- घटक १५ : अभिवृत्ती निर्मिती
- घटक १६ : अभिवृत्ती परिवर्तन
- घटक १७ : अभिवृत्ती मापन
- घटक १८ : आंतरव्यक्तिक संबंध, सामाजिक तुलना आणि आंतरव्यक्तिक आकर्षण
- घटक १९ : परार्थवृत्ती व समाजाभिमुख वर्तन
- घटक २० : सहकार्य आणि स्पर्धा
- घटक २१ : सामाजिक हिंसाचार, आक्रमकता व दहशतवाद

पुस्तक ३ : समूह, सामाजिक प्रभाव आणि नेतृत्व

- घटक २२ : समूह-स्वरूप, वैशिष्ट्ये, उद्दिष्टे
- घटक २३ : समूह-निर्मिती व प्रकार
- घटक २४ : समूह निर्वर्तन, समूह नीतिधैर्य आणि समूह एकात्मकता
- घटक २५ : सामाजिक सुलभता
- घटक २६ : सामाजिक भूमिका, स्थान व दर्जा, सामाजिक विभेदीकरण
- घटक २७ : सामाजिक प्रभाव : (१) प्रक्रिया व गटाचे दडपण
- घटक २८ : सामाजिक प्रभाव : (२) सामाजिक अनुचलन
- घटक २९ : नेतृत्व : स्वरूप आणि नेत्याची कार्ये
- घटक ३० : नेत्यांचे प्रकार व नेत्यांची गुणवैशिष्ट्ये

मानसिक स्वास्थ्य (PSY 272)

अभ्यासक्रम

पुस्तक पहिले : मन:स्वास्थ्य : स्वरूप आणि परिपोष

घटक १ : मन:स्वास्थ्यचे स्वरूप

घटक २ : स्वास्थ्य संवर्धन, अस्वास्थ्य निवारण व प्रतिबंध

घटक ३ : मन:स्वास्थ्यचा परिपोष - घडणीतील सहभागी घटक

घटक ४ : संदर्भ वैशिष्ट्ये आणि मन:स्वास्थ्य

घटक ५ : अपवादात्मक आपत्ती आणि नित्य जीवनाची पुनर्रचना

घटक ६ : शरीर - मन संबंध

पुस्तक दुसरे : मन:स्वास्थ्य : विकास आणि विकार

घटक १ : व्यक्तिमत्त्व विकासाचे टप्पे आणि मानसिक ताण

घटक २ : व्यावसायिक मन:स्वास्थ्य : स्पर्धा, क्षमता व ताण

घटक ३ : विकास काळातील समस्यांची उकल

घटक ४ : मन:स्वास्थ्यचे सामाजिक आविष्कार

घटक ५ : मन:स्वास्थ्यचे स्वास्थ्यवर्धक आविष्कार

घटक ६ : मन:स्वास्थ्यचे अस्वास्थ्यदर्शक आविष्कार

घटक ७ : मनोरुग्णता

पुस्तक तिसरे : मन:स्वास्थ्यची जपणूक आणि सेवा

घटक १ : मन:स्वास्थ्यचे निदान : संदर्भानुसारी

घटक २ : मन:स्वास्थ्य राखण्याचे मार्ग

घटक ३ : मन:स्वास्थ्यसाठी सेवा

घटक ४ : लोकसमूहाचे मानसिक आरोग्य

व्यक्तिमत्त्व विकास (PSY 273)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : व्यक्तिमत्त्वाचे स्वरूप, विकासाची प्रक्रिया आणि स्व-संकल्पना

- घटक ०१ : व्यक्तिमत्त्व : समज व गैरसमज
- घटक ०२ : 'व्यक्तिमत्त्व' या संज्ञेचे शास्त्रीय स्वरूप
- घटक ०३ : व्यक्तिमत्त्वाचा अभ्यास : वर्गतत्त्व दृष्टिकोन
- घटक ०४ : व्यक्तिमत्त्वाचा अभ्यास : गुणतत्त्व दृष्टिकोन
- घटक ०५ : आनुवंशिक नियामके व अंतःस्रावी ग्रंथी
- घटक ०६ : कौटुंबिक नियामके
- घटक ०७ : सामाजिक व सांस्कृतिक नियामके
- घटक ०८ : एरिक्सन यांची मनोसामाजिक उपपत्ती
- घटक ०९ : संवेदित 'स्व', सामाजिक 'स्व', परसंवेदित 'स्व' आणि आदर्श 'स्व'
- घटक १० : वास्तव 'स्व'ची जाण
- घटक ११ : 'स्व' विकासाचे टप्पे : ऑलपोर्ट व रॉजर्स यांचे दृष्टिकोन, 'स्व'त्व-संघर्ष
- घटक १२ : प्रगल्भ व्यक्तिमत्त्वाची वैशिष्ट्ये : ऑलपोर्ट आणि रॉजर्स यांचे दृष्टिकोन

पुस्तक २ : संप्रेषण कौशल्यांचा आणि प्रभावी आंतरव्यक्तिक संबंधांचा विकास

- घटक ०१ : संप्रेषण-प्रक्रियेचे स्वरूप
- घटक ०२ : संप्रेषण-प्रक्रियेचे प्रकार
- घटक ०३ : संप्रेषणातील अडथळे आणि अडचणी
- घटक ०४ : परिणामकारक संप्रेषण - श्रवणकौशल्ये
- घटक ०५ : प्रभावी संप्रेषणाचे प्रशिक्षण
- घटक ०६ : आंतरव्यक्तिक संबंध : जोहॅरी प्रारूप
- घटक ०७ : विनिमय विश्लेषण प्रारूप (ट्रॅन्झॅक्शनल ॲनॅलिसिस)
- घटक ०८ : सामाजिक कौशल्यांचा विकास : मुलाखत आणि गटचर्चा
- घटक ०९ : सामाजिक कार्यक्रमांचे परिणामकारक व्यवस्थापन

पुस्तक ३ : व्यक्तिमत्त्व समस्या आणि मानसिक आरोग्य

- घटक ०१ : समस्यांची विवेकपूर्ण जाण
- घटक ०२ : संघर्षांची आणि जटिल भावनांची हाताळणी
- घटक ०३ : दुश्चिंतेचे निराकरण
- घटक ०४ : मानसिक तणावाचे नियंत्रण
- घटक ०५ : मानसिक आरोग्य : सुधारणात्मक
- घटक ०६ : मानसिक आरोग्य : निवारणात्मक
- घटक ०७ : मानसिक आरोग्य : सामाजिक संबंधांची जाण व सामाजिक समायोजन
- घटक ०८ : मानसिक आरोग्य : वेळेचा सदुपयोग व व्यक्तिगत प्रगती

वैवाहिक समायोजन आणि मार्गदर्शन (PSY 274)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : कुटुंब आणि वैवाहिक समायोजन

- घटक ०१ : कौटुंबिक अस्मिता आणि कौटुंबिक स्थिरता
- घटक ०२ : विवाहाची पद्धती व जोडीदाराची निवड
- घटक ०३ : वैवाहिक समायोजनाची गरज
- घटक ०४ : वैवाहिक समायोजन प्रक्रिया
- घटक ०५ : वैवाहिक समायोजनाचे बदलते स्वरूप आणि वैवाहिक समायोजनाचे मापन
- घटक ०६ : वैवाहिक समायोजनाला कारणीभूत होणारे घटक
- घटक ०७ : पती आणि पत्नी : वैवाहिक भूमिका
- घटक ०८ : वैवाहिक समायोजनातील अडथळे (आरोप, प्रत्यारोप, भांडणे आणि सदोष पालकत्व)

पुस्तक २ : वैवाहिक समस्या आणि चांगल्या वैवाहिक संबंधांचे फायदे

- घटक ०९ : व्याधिग्रस्त कुटुंब आणि व्यभिचार
- घटक १० : व्यसनाधीनता, हुंडासमस्या आणि त्यांचे परिणाम
- घटक ११ : लैंगिक संबंध आणि समस्या
- घटक १२ : घटस्फोट : कारणे व मुलांवर होणारे परिणाम
- घटक १३ : विवाह : व्यक्तिगत विकासाचे एक साधन
- घटक १४ : प्रेम-आदर, परस्पर देवाणघेवाण आणि संप्रेषण या गुणांची शिकवण
- घटक १५ : मुलांबरोबर राहणे आणि मुलांकडून शिकणे
- घटक १६ : पुनर्विवाहाची गरज आणि त्याचे उपचारात्मक मूल्य

पुस्तक ३ : वैवाहिक समस्या : मार्गदर्शन व उपचार

- घटक १७ : पतिपत्नीमधील मतभेदांचे चिकित्सात्मक निदान
- घटक १८ : आंतरव्यक्तिक भावनांचे विश्लेषण
- घटक १९ : मध्यस्थी योजनांचे प्रकार : घरातील वडीलधारी मंडळी (आजी, आजोबा, इत्यादी), नातेवाईक आणि मुले
- घटक २० : विविध उपचार पद्धतींचा उपयोग
- घटक २१ : पतिपत्नी वियोजन आणि साहचर्य प्रक्रिया
- घटक २२ : संप्र्रांती
- घटक २३ : परस्पर देवाणघेवाण आणि सदोष संप्रेषणातून विषमसंयोजन
- घटक २४ : छिन्नमनस्कता

प्रायोगिक पद्धती : सांख्यिकी व मानसशास्त्रीय प्रयोग (PSY 308)

अभ्यासक्रम

पुस्तक पहिले : संशोधन : प्रदत्त संकलन आणि प्रयोग

घटक १ : संशोधनाची गरज

घटक २ : प्रदत्त संकलन

घटक ३ : प्रायोगिक पद्धतीचे स्वरूप

घटक ४ : प्रयोगाची पूर्वतयारी, प्रयोगाची कृती आणि अहवाल लेखन

पुस्तक दुसरे : मनोमापन व सांख्यिकी

घटक १ : मनोमापन

घटक २ : मानसशास्त्रीय चाचण्या

घटक ३ : प्रदत्ताचे विश्लेषण व सांख्यिकीचा वापर

घटक ४ : केंद्रीय प्रवृत्ती व विचलनाची मापके

पुस्तक तिसरे : मानसशास्त्रीय प्रयोग व चाचण्या (कार्यपुस्तिका)

घटक १ : केवळ प्रात्यक्षिकासाठीचे प्रयोग

घटक २ : व्यक्तिगत प्रयोग

घटक ३ : सामूहिक प्रयोग

घटक ४ : मानसशास्त्रीय चाचण्या

ज्ञानगंगा घरोघरी

पर्यावरण व समाज (SOC 291)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : पर्यावरणविषयक विविध संकल्पना

- घटक १ : पर्यावरण संकल्पना
- घटक २ : पर्यावरण व समाज परस्परसंबंध
- घटक ३ : संरक्षण, संवर्धन, निसर्ग व पर्यावरण

पुस्तक २ : जागतिक समस्या

- घटक १ : जागतिक पर्यावरणाची हुकमत
- घटक २ : वातावरणातील फेरबदल
- घटक ३ : जैविक विविधता

पुस्तक ३ : स्थानिक समस्या

- घटक १ : नागरीकरण व औद्योगिकीकरण
- घटक २ : जलव्यवस्थापन
- घटक ३ : जंगले व वने
- घटक ४ : शेती
- घटक ५ : पर्यावरणविषयक चळवळी

ज्ञानगंगा घरोघरी

ग्रामीण समाजशास्त्र (SOC 292)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ : ग्रामीण समाजशास्त्र : स्वरूप व व्याप्ती

- घटक १ : ग्रामीण समाजशास्त्र म्हणजे काय?
- घटक २ : ग्रामीण-नागरी भेद व सातत्य
- घटक ३ : खेड्यांचा बृहत समाजाशी संबंध
- घटक ४ : खेड्यांची भौगोलिक रचना
- घटक ५ : आदिवासी खेडे
- घटक ६ : सामुदायिक मालमत्ता व वहिवाट

पुस्तक २ : जातिव्यवस्था व अर्थव्यवस्था

- घटक १ : जातिव्यवस्था : रचना व प्रकार
- घटक २ : जातींचे स्तरीकरण व परस्परसंबंध
- घटक ३ : सामाजिक गतिशीलता
- घटक ४ : बलुतेदारी व्यवस्था
- घटक ५ : जमीन सुधारणा, जमीन वाटप व मालक आणि कूळ व मजूर संबंध
- घटक ६ : जमिनीचे आधुनिकीकरण आणि त्याचे सामाजिक परिणाम

पुस्तक ३ : ग्रामीण राजकारण आणि ग्रामीण संस्कृती

- घटक १ : ग्रामीण राजकारण : पूर्वपीठिका
- घटक २ : स्वातंत्र्योत्तर काळ : राजकीय स्वरूप व स्थानिक स्वायत्तता
- घटक ३ : राजकारणाचे सामाजिक परिणाम
- घटक ४ : ग्रामीण संस्कृती म्हणजे काय?
- घटक ५ : ग्रामीण सण-उत्सव, जत्रा आणि ग्रामदैवते
- घटक ६ : ग्रामीण कला व खेळ

ज्ञानगंगा घरोघरी

समाजशास्त्राचे अभिजात विचारवंत (SOC 293)

अभ्यासक्रम

पुस्तक पहिले : समाजशास्त्राचा उगम

घटक १ : समाजशास्त्राच्या उदयाची पार्श्वभूमी

घटक २ : ऑगस्ट कॉम्ट

घटक ३ : हर्बर्ट स्पेन्सर

पुस्तक दुसरे : कार्ल मार्क्स आणि मॅक्स वेबर

घटक १ : कार्ल मार्क्स

घटक २ : मॅक्स वेबर

पुस्तक तिसरे : एमिल दुखीम

घटक १ : एमिल दुखीम : जीवन वृत्तान्त

घटक २ : समाजशास्त्र : सामाजिक तथ्यांचा वस्तुनिष्ठ अभ्यास

घटक ३ : समाजातील श्रमविभाजन

घटक ४ : दुखीमचा आत्महत्येविषयक सिद्धान्त

घटक ५ : धर्माचा सामाजिक सिद्धान्त

ज्ञानगंगा घरोघरी

औद्योगिक समाजशास्त्र (SOC-294)

अभ्यासक्रम

पुस्तक १ ले : औद्योगिक समाजशास्त्र : स्वरूप व व्याप्ती

घटक १ : औद्योगिक समाजशास्त्र : व्याख्या व स्वरूप

घटक २ : औद्योगिक समाजशास्त्राची व्याप्ती

घटक ३ : औद्योगिक समाजशास्त्राचा विकास

घटक ४ : औद्योगिक समाजशास्त्राचे महत्त्व

पुस्तक २ रे : उद्योगधंदे, नोकरशाही, कामगार व व्यवस्थापन

घटक १ : उद्योगधंद्याच्या विकासाचा इतिहास

घटक २ : उद्योगधंद्यातील नोकरशाही व व्यवस्थापन

घटक ३ : कामगारांची भूमिका

घटक ४ : उद्योग व्यवस्थापन

पुस्तक ३ रे : औद्योगिक संबंध व कामगार कल्याण

घटक १ : औद्योगिक संबंध आणि कामगार संघटनावाद

घटक २ : औद्योगिक कलह

घटक ३ : सामाजिक सुरक्षितता

घटक ४ : कामगार कल्याण

जगन्गंगा घरोघरी

लोकसंख्या शिक्षण (SOC 295)

अभ्यासक्रम

पुस्तक पहिले : लोकसंख्या शिक्षण : ओळख

- घटक ०१ : लोकसंख्या शिक्षणाची संकल्पना
- घटक ०२ : लोकसंख्येचे यथार्थ दर्शन : जग आणि भारत
- घटक ०३ : लोकसंख्येची गतिमानता
- घटक ०४ : लोकसंख्यावाद आणि सामाजिक विकास
- घटक ०५ : लोकसंख्यावाद आणि आर्थिक विकास
- घटक ०६ : लोकसंख्यावाद आणि शहरीकरण
- घटक ०७ : लोकसंख्यावाद आणि पर्यावरण
- घटक ०८ : लोकसंख्यावाद आणि नैसर्गिक साधनसंपत्ती
- घटक ०९ : लोकसंख्यावाद, कुटुंबजीवन, आरोग्य व पोषण
- घटक १० : लोकसंख्यावाद आणि लोकसंख्या धोरणे
- घटक ११ : लोकसंख्यावाद आणि शैक्षणिक विकास
- घटक १२ : लोकसंख्या शिक्षणात नागरिकांची भूमिका

पुस्तक दुसरे : कुटुंबस्वास्थ्य शिक्षण

- घटक ०१ : युवक-युवती सहजीवन : वृत्ती व प्रवृत्ती
- घटक ०२ : जोडीदाराची निवड
- घटक ०३ : वैवाहिक जीवनाची जबाबदारी
- घटक ०४ : कुटुंबसंस्था, रचना, कार्य व व्यवस्थापन
- घटक ०५ : मानवी पुनरुत्पादन
- घटक ०६ : लैंगिक शिक्षण : समज व गैरसमज
- घटक ०७ : लैंगिक स्वास्थ्य : व्याख्या, संकल्पना व व्याप्ती
- घटक ०८ : लैंगिक शिक्षण
- घटक ०९ : कुटुंबनियोजन शिक्षण
- घटक १० : पालकत्व : एक जबाबदारी
- घटक ११ : गुप्तारोग आणि एड्स

पुस्तक तिसरे : लोकसंख्या शिक्षण : मूल्यमापन संशोधन

- घटक १ : मूल्यमापन संशोधन : व्याख्या व स्वरूप
- घटक २ : कुटुंब आकार : शोध व मूल्यप्रक्रिया
- घटक ३ : सामग्री पृथक्करण पद्धती : प्रकार
- घटक ४ : सामग्री पृथक्करण पद्धती : कसोटी
- घटक ५ : मूल्यमापन संशोधन अहवाल

वयोवर्धन प्रक्रिया (SOC 312)

अभ्यासक्रम

पुस्तक पहिले : वयोवर्धन प्रक्रिया : स्वरूप व व्याप्ती

- घटक १ : लोकसंख्या शास्त्र व वार्धक्य
- घटक २ : वयोवर्धन प्रक्रिया : वार्धक्यासंबंधी जागतिक विचार
- घटक ३ : जैविक बदल व वार्धक्य
- घटक ४ : वृद्धांच्या समस्या

पुस्तक दुसरे : वृद्धांचे आरोग्य : शारीरिक व मानसिक

- घटक १ : वार्धक्य : शारीरिक व मानसिक बदल आणि त्यांचे परिणाम
- घटक २ : वार्धक्यातील विकार
- घटक ३ : वृद्धांचे आहार व आरोग्य
- घटक ४ : वृद्धांच्या आरोग्यविषयक गरजा व आरोग्य संरक्षण नियोजन

पुस्तक तिसरे : वृद्धापकाल समायोजन आणि ज्येष्ठोपयोगी संस्थांची भूमिका

- घटक १ : वृद्धापकाळातील सेवा-सुविधा
- घटक २ : स्त्रियांचे वृद्धापकाल समायोजन
- घटक ३ : वृद्धांचे हक्क व कायदे
- घटक ४ : ज्येष्ठोपयोगी संस्था : प्रकार, रचना व कार्य
- घटक ५ : वृद्धांश्रम : सोयी, सेवक वर्ग व व्यवस्थापन

ज्ञानगंगा घरोघरी